

SYLVA, EV.

TRAPELIAS IDEST

comitatis, et vrbanitatis, ex varijs probatæ
fidei Authoribus, & vitæ experimentis

Authore Ioanne P. Moya, ab oppido Sancti Ste-
phani Portuensis oriundo.

P I N C I A E.

Apud Franciscum Ferdinan. de Corduua.
S. M. T y p o g r a p h u s.

1 5 5 7.

Yo Pedro de Mo
zañilla lo escribo en
vea otubre de 1580

Ad Illustrissimum
DOMINVM D. CHRIS-
tophorum A Cardona.
Ioannes P. Moya.

Promtheum fabulantur poëtae po-
stquam hominem è limo terre cō-
fecisset, lumen attulisse ministerio
Palladis adiutum, quo mortuum il-
lud opus vitalem animam acciperet, & eximio
vitæ dono perfrueretur. Non aliter illustriss.
vir mihi videntur facere, qui suis mortuis ope-
ribus vitam aliquam elargiri conantur, quod
cum ex sese præstare non possint, ad viros
virtute & genere præstantes accedunt, qui no-
mine suo vitam operi alioqui cito moritu-
ro tribuant. Id mihi rectius quam alijs facien-
dum puto. Nam nostrum ita tenue opusculū
est, vt diei vnus vitam vix haberet, nisi tui no-
minis præstantia, non dico vitam sed famam
etiam posset eternam præstare. Nam iam in
eam spem es altus & educatus, vt non modo
te Almirante Aragoniæ, & Marchionē Gua-
daleste speremus, sed ad multo maiora peruen-
turum aspiciamus. Tibi igitur offero vir illu-

strisſime opusculum hoc , non quo illum te
dignum cenſeam, ſed quo ab inuidorum den-
tibus ſit omnino tutum. In quo vnum illud
præcipue obſeruabis, non eſſe magnificiendos
ſcurras, circulatores, deceptores, qui vanis qui-
buſdam præſtigijs aulicorum animos ſolent
quadam admiratione detinere. Quamquam il-
lud certo ſcio, ab huiusmodi hominibus auitui
patrisque domum longe abhoruiſſe. Poſſem
ego multa in hac Sylua iocularia , multaque
varia ludicra congerere: ſed quia quædam erāt
eiusmodi, quibus in malos vſus abuterētur ali-
qui, quædam poſſent alijs eſſe offendiculo , cū
etia prætermiſi, ne, dum nimis vrbane eſſe ſtu-
deo, forte parū pius extitiſſem. Quicquid hoc
tamen eſt operis, magis in hoc eſt collectum,
vt veritati inſeruiamus , & impoſtorum tech-
nas irrideamus, quam vt vel gloriam veleme-
lumentum paremus. Quicquid erit boni cor-
ſule vir ſplendidiffime, & me non inter
poſtremos tuo nomini deditiſſimos
collocabis. Vale Salmanticæ
Idibus quintilis anno
1557.

AD ILLV-
STRISSIMVM PER
inde ac generossi.D.D.
Christophorum Car
dona.Dominicus
Capata Fossien-
sis.Elegia.

Accipe,clare puer generoso sanguine crete
Syluam,quam voluit Moya dicare tibi.
Syluam,quam voluit Sacro de pectore tanto
Ducere quo posset iure placere viro.
Hic lucos castos,diuinæ Pallados arte.
Inuenies docta simplicitate sales,
Inuenies puros radiantes fonte liquores
Inuenies quicquid calliditate laret
Quid moror ah demēs?doctū perpēde Sylentū:
Et bene perspectum dogmata cauta dabit.
Deniq; quod restat virtutis Macte,nitore
Stemmate maiorum nobilitate pari.
Hocopus a prauo cures defendere dente,
Cuius præsidium tu tamen esse potes.
Cuius præsidio,tenuēs volitare per auras
Quis timer?Icarias ire redire vias,
Cuius præsidio,sæuos proferre labores
Audet Moya suos,ire per ora virum.
Audet Moya tuus volui recitare fatenti
Deprecor ignoscas,lapsibus ipse meis.

FRANCIS-
CVS SANCTIVS BRO-
censis in Salmanticensi aca-
demiæ Rhetorices pro-
fessor, pio Lectori. S.

Erlegi opusculum sane variū, multa-
taque cura elaboratum, à Ioanne
Petreio Moya, quod mihi excutiē-
dum commisit admodum reueren-
dus dominus Petrus de Illanes Ouetēsis scho-
lasticus ac Salamanticensis episcopatus genera-
lis vicarius. In quo quidem opere quod Chri-
stianas aures possit offendere, aut quod vere ho-
mine pio (qualis author est) indignū sit, reperi
nihil. Vrbانيتatis autē & leporistā multæ in
hac sylua sese offerunt venationes, vt vel alie-
nissimos a venatione, homines etiam nolētes,
cogāt huiusmodi saltus exagitare. Non longe
abunt huiusmodi rei experimenta, nā cætera
huius autoris opera quę iā ædidiit vel ædere pa-
rat, aut hic statim adapertus libellus meā laudē
possent obscurare. Superuacua igitur erit cō-
mēdatio, vbi mercimoniū ipsum vtilitatis &
dulcedinis (quod Venusinus poëta in primis
posuit) plurimū elargitur. Vale lector pie. Sal.

A Diuro te lector quisquises, ne
libellū hunc materna lingua
donare tentaueris, feceris enim sic
authori rem ingratissimam, & ma-
lum pro bono (quod Christiani,
imo vero nec æthnici est) com-
pensaueris,

Ferdinandus

Sanctius Brocensis
ad lectorem.

Suscipe lector opus lepidio sale, et arte refertū
Quod semper uiuet suscipe lector opus.
Hoc doctus poteris fallaces noscere technas,
Subtileſque agili calliditate manus.
Quid plura? ingenuas quicq; d cōcernit ad artes
Sub breuibus tabulis charta diserta gerit.
In quibus & studium solers mirabere M oye.
Et vigiles curas, ingeniumq; sagax.
Sed si animū speſtes, & candida pectora, dices
Splendere ingenium præ bonitate nihil,
Qua nitens in lucem audet proferre libellum,
Quem decet idcirco conſuluisse boni.
Nō lucrū authorē sed publica cōmoda tãgūt,
Immenſiq; Dei religiosa fides.

IOANNES P.

MOYALECTO

ri.S.

Qui veritatem occultat, & qui pro-
dit mendacium, (referente Diuo
Augustino) vterque reus est: ille,
quia prodesse non vult: iste, quia
nocere desiderat. Quare lector amice, minus
obtrektorum dentes metuo: cum mihi tantū
in hoc opusculo sit propositus scopus, vt verū
proferam: & alicubi causas addam multarum
rerum quæ solent mentes hominum offusca-
re, & impostorum technas palam faciam: ne
quis post hac miracula se posse ædere iactet,
cum nil nisi meras nugas adferat: idque feci bre-
uissimè: quod id arbitròr veritatis esse propri-
um, vt nuda syncera que sit qualis ab antiquis
depingebatur. Multa in hoc libello apposui,
quæ ipse meis impensis sum expertus: omnia-
que illa hoc signo notantur. :. Cætera verò
suis authoribus muniantur. Vale.

 ELEN
CHVS CAPITVM
huius operis.

- ¶ De experimentis. Cap. 1.
¶ Speciales quædam animalium vi-
res. Cap. 2.
¶ De remedijs contra animalia no-
cua. Cap. 3.
¶ De concordia & discordia qua-
rundam plantarum. Cap. 4.
¶ De fructibus & eorum conserua-
tione. Cap. 5.
¶ De ludicris .& contra impoſto-
rum technas. Cap. 6.
¶ De receptis. Cap. 7.
¶ De vino. Cap. 8.
¶ Cosmetica quædam. Cap. 9.
¶ Variæ res ad ſcribendû. Cap. 10.

F I N I S.

INDEX RE-

RVM MAXIME ME-

morabilium huius.

operis.

- A**
- A** Mygdalinū nucleum
fraugere integro
cortice. Fol. 21.
- A**nimalium diuifio & ge-
neratio. 42.
- A**pū examina generatio. 43
- A**rborem quomodo ascen-
dere poffimus. pag. 21.
- A**henum quomodo a men-
fæ extremitate expaxilo
pendere poffit. 34
- A**rietis cornu columna vir-
ga fecit. 45
- A**ries vt non arietet. 48
- A**nimal quoduis quomodo
manfuetum trahatur. 49
- A**qua fufum afeendit in va-
fe ftupis incēfo. et cur. 20
- A**pes humore fuffocatz quo
modo reuiuifcant. 48
- A**rgentum viuum lēdes pu-
lices. mufcas necat. 54
- A**llium ferociores reddit
equos. 48
- A**llio perdices & gallinacei
ad prelium acuuntur. 48
- A**rborū vermes necatio. 52
- A**uiculas quomodo venas-
beris. 55, 56
- A**lij fœtor quo tollatur. 65
- A**ccipitris vox gallinæ vi-
tiat oua & cur. 49
- A**rgentum viuum mouetur
iuxta calida. 30
- A**rgentum viuū vas difrum-
pit fi nequeat refpirare
vrgente igne. 30
- A**rgentum viuū quibus coa-
guletur. idem.
- A**ures ne frigefcant. 26
- A**ues quomodo facile ca-
pias. 55. & 56
- A**nguilas vt capias. 56
- A**llia vt diutius durent. 64
- A**llia vt dulcia nafcātur. 65
- A**lij odorem beta tofta tol-
li. 56

INDEX

RERVM.

Alchimyſtarum doli. 79
 Aurcas veſtes quomodo mū
 des a maculis. 85
 Atramenti maculam e lino
 vt tollas. 86
 Arma vt ſitum non obdu-
 cant. 87
 Aquas ad cutem, faciem, ma-
 nus dealbandas quere pa-
 ginam. 106. 110. 111
 Aurcas literas vſciſibas. 108
 Atramenti compositio. 119
 Atramenti rubri compositio.
 120
 Atramentum vt cito are-
 ſcat. 122
 Atramētum vt liqueſcat. 122
 Atramentum ne tranſmittat
 papyrus. 93
 Aquā per mare vt ſerues. 96
 Aquæ nitroſæ, aut amaræ,
 aut malæ quomodo fiant
 vtilis. 97. & 96
 Aquam op imam quomodo
 dignoſces. 97
 Aquam turbidam vt puram
 reddas. 97
 Acerū vt facias ex vino. 102
 Acerum vt facias ſine vino.
 I bidem.
 Acerum an habeat aquā. 103

B

Brasſica et vitis diſſidēt. 59
 Barbam canam vtnigrā red-
 das. 110
 Brasſica vinum corruptū Be-
 tæ folijs reſtituitur. 102

C

Conchilia luna deficiente
 decreſcunt. 49
 Ceruus pertimeſcit arie-
 tes. 45.
 Crocodyli hiſtoria. 46
 Chamelionis hiſtoria. 47
 Candela quomodo ſe extin-
 gui poſſit. 33
 Coli meſura vt depræhen-
 di poſſit. 33
 Circulus ex linea bicubi-
 tali ſuperat Circulum ex
 linea cubitali quadrupla
 preportione. pag. 35
 Calculi in manu abſconditi
 quot ſint inuenire. 35
 Clauum quomodo facile fle-
 ſas. 30
 Culices quō fugabis. 50
 Culices vt in vnum locum
 congreges. 51
 Criſtallum cur ignem accē-
 dat. 51

INDEX RERVM.

Candela flatu inextinguibili.	32	Cruces duæ quomodo in diuersa ferantur.	77
Candela in aqua ardens.	32	Candelæ vt diutius durent.	83
Caphura ardet in aqua.	70	Ceruicalia & calcitra ventoplena.	84
Candela ex succo lampyridum.	123	Ceræ maculam a serico tollere.	86
Caprinus sanguis pulices ad se allicit.	54	Calcei quomodo munden- tur.	88.89
Cimices quid ad se attrahat.	I dem.	Cutis alba & subtilis vt fiat. Pag.	106
Coruo qđ venaberis.	55	Capillos vt flauos facias.	110
Cuniculus quid congreget.	56	Citrarum varia genera. Et inde.	112
Candela ardens quō super aquam recta contineri possit.	19	Copta quomodo fiat.	95
Culter magnete tactus aurum vel argentum nummum trahit. Au. Plin.	27		
Cucurbitæ cur carnem trahunt.	20	D	
Cotonea, mala, quomodo feruentur.	63	Diametrus circulum excens.	20
Citrinae putrescant.	64	Dentes vt albi fiant, & confirmentur.	109
Cepæ vt diutius durent.	64	Dentium stuporem tollentia.	110
Cerasa acria vt diutius durent.	64	E	
Cucumeres vt dulces nascantur.	65	Ex alumine plumæ licinia. Pagina.	32
Cucumeros qui optimi ad semen.	65	Examina apum in montibus quomodo inueniuntur.	51
Canalis qui transeuntes malefaciat.	74		

INDEX RERVM.

- L**anceam quomodo facile
ascendas. 21
Lana ad se trahit humo-
rem. 28
Liber qui varie scriptus ap-
paret. 66
Ludicra varij generis cap.
6. per totum. 66
Lucerna olei seu aceam imi-
tans. 83
Linum a vini macula vt mū-
des. 85
Lutca imago æream refe-
rens. 90
Lentigines faciei quomo-
do tollas. 106
Literas occultandi varij mo-
di & inde. 108
Lagano signantur episto-
læ. 123
Luporum oculos hominē
inficere. 43
Lupum lapides extimesce-
re. 44
Leonis historia. 45
Literæ quæ nocte legan-
tur. 123
Literas attritas vt legas. 108
Literas vt in cute humana
scribas. 124
Lignum vt conglutines. 92
Lignū vt nigrescat, aut ru-
bescat. 93
Luminariæ variæ quomo-
do fiant. 93
Lumbricos quomodo ca-
pianur. 58

M

Magnes ferrum, argentum
aurum ad se trahit. 27
Mustelæ ne mordeant, &
quō cicures fiant. 46
Menstruum mulieris vitiat
cucumerum plantas. 29
Muscas quomodo arceas.
pag. 50
Morus cum lauro ignem
excuit. 31
Mures necantia vel fugan-
tia. 54
Mustellas necantia vel fu-
gantia. 55
Mustelæ historia. 47
Meridianam lineam quo-
modo in plano possis du-
cere. 25
Mares in vteri dextra parte
scœpius moueri scœminas
contra 29
Milui quō capiantur. 56
Myrthus & punica mutuo-
se diligunt. 59
Myrthus & rosa amicæ. 59
Mala vt totum annum con-
seruentur. 63

A

INDEX RERVM

M elengena quæ optima ad semen. 65 M elopeponum quæ femina optima. 65 M elopepones vt rubricundæ di nascantur. 66 M elopepones vt odorati nascantur. Ibidem. M aculas e vestibis vt tollas. 84.85 M acula e panno rubro. 85 M onetam vt in formam breuiorem possis transfundere. 89 M anus abluentia. 111 M embrana delebilis ad sciendum. 121 M aculæ e membrana vel papyro quò auferas. 122 M atula aquæ plena transmittit lumen candelæ. 123 M ulæ vt cito saginentur. pag. 95 M ustum vt repente vinum fiat. 101 M ustum an aquâ habeat. 103	N ucleum perfici quomodo polite extrahas. 20 N ūmus in aqua cur videatur, quem antea non videbamus. 27 N od⁹ in papyro quomodo soluatur. 75 N itor in cute vt fiat. 106
O	
O lla quomodo ab igne separetur. 17 O lla vt celerius perferueat. 27 O uile carnes cur iucundiores a lupo occisæ. 48 O ua corruptæ tonitrua galina incubante et cur. 49 O uum vt scribas. 124 O learū folia vertuntur solstitij die. 31 O lea et querc⁹ dissident. 48 O liuæ fictæ ad fallendum. Pag. 73 O creæ ne transmittant aquam. 83 O ris fœtorē tollentia. 109. & 110	
P	
P orri aut allij, fœtor quibus tollatur. 65	

INDEX RERVM.

Populi folia vertuntur foli- stitij die. 31	Paradigma denumeris. 36. & 38.
Paseris proprietas. 47	Puluis esculentus. 94
Papyrus cum oleo cur super ignem non ardeat. 32	Pediculos quomodo neces. Pap. 54
Pulices quomodo neces. 54	
Pisces vt allicias. 57	
Pondus cur facilius a duobus in longa quam in breui pertica portetur. 26	
Perdices & coturnices cur melioris saporis ab accipit- re occisæ. 48	
Prunæ quomodo seruentur. 64	
Pomum vt diuidas sano cor- tice. 74	
Piceam maculam vt tollas. Pag. 84	
Parietes vt dealbes. 87	
Papyrus vt vitreum appareat. 91.	
Pānum ex facie tollere. 107	
Pictum vt a charta facile se- pares. 120	
Pugillares quomodo fiant. pag. 121	
Papyrus vt vitriariam re- ferat. 91	
Pennæ ad scribendum vi- les. 122	
Pedis mensurâ ex manu su- mi potest. 33	
	Quercus iuxta iuglandem perniciosa. 59
	Quot sint in aceruo calculi diuinare. 40
	Quot libros quis emerit co- gnoscere. 41
	R
	Raphanus vt tuto tractare serpentes efficit. 52
	Raphani vt mandragoræ ac- cipiant figuram. 61
	Rapi in mandragoram. 61
	Rosas vt conserues. 64
	Raphani vt dulces nascant. Pag. 65
	Rugas ex facie vt tollas. 107
	S
	Surdus quomodo musica fruat. 26
	Surdo quomodo verba fa- cias. 26

INDEX RERVM.

Suesfurfum fpectantes cur
 filcant. 47
Stellæ quotidie cum fole
 quomodo cernantur. 28
Scarabeus in rofis perijt, fter
 core viuit. 48
Semina mali aurangij cur
 vertantur. 30
Serpentes inebriantur. 52
Serpentes quomodo arcean
 tur. 52. & 45
Stannum vt argentum refe
 rat. 94
Sericas veftes a macula vt
 mundes, 84. 86
Scribendi varia genera que
 repag. 119. & inde.
Scribere fine atramento vt
 poffis. 120
Scribere directe fine lineis.
 pag. 123
Scorpiorum generatio. 43

T

Talpæ confideratio. 46
Teftudini remedium eft ori
 ganum. 47
Turris altitudinem per vm
 bram dimitimur. 34
Tapetes quô tergas. 86
Tabulæ debiles ad fcribens
 dum. 121

Tria fi quis interrogatus fue
 rit acceptum numerum
 inueniet. 37.

V

Virga fuper duo vafa immo
 tis vafis cur frangatur. 27
Viatores allio iuuantur. 48
Vitrum quomodo in girũ
 fcindas. 29
Vitrum fciffum quomodo
 iungas. 30
Viperas quô capias. 52
Vitrum cum aqua ignem cõ
 cipit. 31
Vefpertilioes quid fuget
 & occidat. 55
Vuæ vt nafcantur acimis cõ
 iunctis. 62
Vuæ vt per totum annum
 durent. 63
Vites vt bicolores racemos
 ferant. 62
Vermes arborum quomodo
 neces. 52
Vitrum quomodo deaurare
 poffis. 91
Veratrum vt purius fit. 94
Vini conficiendi varios mo
 dos quære pag. 98. 99
Vinum adulteratum vt cog
 nofcas. 100

INDEX RERVM.

Vnguentum ad scabiem.	89	batum acidum vel putridum vt emendes.	101
Vitriariam dilucidam facere.	90	Vinum an habeat aqua quomodo probes.	103
Vitreariam papyraceam effundere.	90.91	Vini vsum tollentia.	104
Vinum corruptum, perturbatum		Vulpis historia.	44

D I C T I O.

NVM ALIQVOT, QVÆ
in hoc libello continen-
tur expositio,

A

Aqua vitæ. Agua ardiente.
Abrotonum. vna especie de
asenfios.

Amurca. Pechin, o I amila
de azeýte.

Albaraz. Es lo que en latin
dizen Staphisagre.

Aquã argentariorum. Agua
fuerte.

Aqua naphæ. agua de azahar.

Aurum foliatum. Panezil-
los (que dizen) de oro. por
otro nombre oro batido.

Arabica lachryma. Goma
arabiga.

Aqua ex gūmi facta. Agua
que aya tenido goma ara-
biga.

Aluminis rochæ. Alumbre
de gota.

Aquæ separationis auri. A-
gua fuerte.

Aurichalcum. Alaton.

Argëto sublimato. Solimã.

Aflari es vna rayz que llama
Aflaro.

Almidon. Leche de trigo.

B

Baccarum orientalium. Co-
ca de leuante.

Beta. Azelga.

C

Cicuta. Ciguta.

Cucumeris syluestris. Co-
bombrillos amargos.

Cymini. Cominos.

Coca. Afsi se llama en vul-
gar E spañol,

Copta. V iscocho.

Cinnamomū. No lo ay mas
en su lugar se pone dobla-
da canela.

Cerusa. Aluayalde.

Chalchantum. Caparrofa.

Carminum. Carmin. cosa
colorada de pintores.

Ceruleo. Lapislaculi.
Cinabares, siue cinnabarū
Bermellon.
Carpobalsami. Simiente de
balsamo.

E

Ellebori albi. Vedegābre.
Erygis. De cardocorredor.
Eringe. Cardo corredor.

G

Glaria. Guijas de rio.
Garyophyllorum clauorū.
Mandre de clauos.
Glacialis. Es clarimente, o
pedaço de ambar.
Glycyrrhyza. Regaliza, o
rozuz.

H

Humilismali. Mançanilla.
Halinitrum. siue Salnitru
Salitte.

I

Iusquiami. Veleño.

L

Lampirides. Gusanos que

reluzen de nôche.

Lupinis amaris. altramuzes.
Lardi Manteca de puerco.
Lachrimæ Arabicæ. Goma
arabiga.
Litargirij. Almartaga.

M.

Masticeni. Almastica, o al
maziga.
Maluæ syluestris. M albau
sco, o altea.
Minij. Azarcon.

N

Nux. Nuez moscada.
Nitrum. Salitre.
Nymphaea. Nenufar, o flor
de rio.
Naurea. Zumaque.

O

Omphacio. çumo de agraz.

P

Petia. Valdres.
Pice liquida. Trementina.
Plantaginis. Llantén.
Portulacæ. Verdulaga.
Panacis succus. Apopona
co.

30

S

Syluestris malux. Maluauis
sco vel altea.
S alis crassi. S algema.
S olatrum. H ierua mora.
S efami. Alegria simiente, o
ajonxoli.
S alis purgati Panezillos de
sal.
S emina mallicostonei. Pe-
pitas de membrillo.
S merilli. V na piedra con
quelimpiam perlas, o es-
padas.
S inopiam atram. Almagra
negra.
S pice. S picanardi.
S alamomniacu. siue anoxa-
tir. V n genero de sal.

T

Tythimali. Leche trezna.

Tartharum Rasuras de via-
no.
T ragacanthæ, Goma dras-
gante.
T apetes. Paños de pared.

V

Verbasco. Gordolobo.
V itriolum. Capparosa.
V ittiolum Romanum. Cas-
parrosa.
V eratrum H ierua de valles-
tero.

X

Xylina. Cosa delino.
X ilobalsami. M adera de
balsamo.

Z

Zinziber. Gengibre.

EXPERI¹⁷ MENTA VARIA.

Cap. I.

Nihil ferè est quod
usus & experientia in ho-
minum vitam non inue-
xerint, sed hoc primum
caput de varijs experimētis inscripsi-
mus, quamuis in toto opere nil aliud
agamus, vt in ipso vestibulo syluæ no-
men agnosceres.

∴ Solent Pharmacopolæ deco-
ctiões ad tertias, aut ad quartas, aut ad
aliam eiusmodi mēsurā decoquere:
idq; ligno quodam misso in lebetē
pertētare, ita vt in ligno signa habeāt
peculiariora, quibus decoctionis librā,
aut semilibram, aut eam quam volūt
mensuram remanere agnoscunt.

Quæ regula non semper vera est, et
si vera est, laboriosa tamē. Quare hu-
iuscerei certam methodum præscri-
bemus, verbi gratia. Volo decoquere

B

*omma
Subest homo*

*Modus de
quodendi*

*Contradictio
quia verum*

*Modus de
coquendi
Iese &
Rea lita*

12. libras aquæ, quousq; remaneant
8. ita vt nihil superfluum aut diminu-
tū reperiāt. Quādo igitur volo face-
re decoctionē. 12. librarū aquæ, ac-
cipiā vas capax cū libris. 8. & aliga-
bo inter vasculū & lares lignū prælo-
gū, ita tamē vt æqualiter depēdeat &
in nullam partē declinet: in vna hu-
ius extremitate vasculum dependere
faciam, ex altera extremitate pondus
alligabo quod vasculo cum libris oc-
to æque pendeat. Inde adijciam li-
bras. 4. quæ decoctione sunt peritu-
ræ. Facta igitur decoctione vas ascē-
det in sublime ad æquilibrium pon-
deris, ex altera parte pendentis. Exē-
plar hoc erit omnium decoctionum
si pri^o positis libris quas velis remane-
re, apposueris quæ decoquenda curas
... ¶ Vtiliter flumina tranabis, si co-
riaceum crassumq; tibi aptaueris in-
testinum, quod aëre inflatur vehemē-
ter & loco conflationes occluso sub
axillis circumligaueris. Sic enim tu-
to eques seu pedes cum necessitate ar-
ctatur sese committet aquæ, & mo-

Cardanus.

tione pedum, si supellectilem manibus portare libuerit, ad vltiorem ripam tranabit. Idem facies, tympanis coriaceis sub pedib⁹ positis baculoq; cui tympanum sit suppositum. Non enim solum tranare, se de ambulare super aquas, videueris.

Vide Robertū Valturium lib. 11. c. 12. de re militari.

∴ ¶ Candela sepacea, cerea ve ardens super aquam recta contineri potest, si per locum inferiorem in longitudinem, secundum iychnum, acicula iuxta candelæ pondus grauis infigatur.

∴ ¶ Fit etiam non sine magna puerorum & rusticorum admiratione laterna versatilis, quæ in loco obscuriore, prælia depicta, vel venationes ostendat. Ea autem agitur fumo lucernæ introclusæ, cum parua sint fumo spiramenta.

Ioachim.

∴ ¶ Aurifices quidam qui mollem euentilationem ignis exoptant, pro follibus vtuntur globo æreo cum paruo foramine. Hunc globum iuxta ignem apponunt, quo calefacto fugatoq; intimo vento in aquam globum mer

Memini æolipilarum Vitruuius libro. 8. cap. 6.

gentes implent. Posthæc, iuxta fornacem foramen contra ignem positum, indefinenter aërem mittit, ignemq; accedit. Fiunt his globulis multa ludicra sub mensa positis, igne tamen semper calentibus.

Toachim.

∴ ¶ In amphora stupa incensa, & ore celeriter imposito aquis, ingens liquoris copia sursum repente influet. Ne detur locus vacuus, unde cucurbitæ quas vulgus (ventosas vocat) carnem trahunt.

∴ ¶ Ut diameter excedat suum circulum vel quadratum in papyracea charta, ex ipsa diametro pauxillum quiddam deglubito antequam forfice facias circulum vel quadratum.

∴ ¶ Nucleum amygdalinum, non sine circumstantium admiratione in partes minutis comminues integra remanente crusta, si lineo vel laneo panno circumligato apprehensoq; ex alia parte sapius super lapidem incusseris.

∴ ¶ Qui nucleo perfici duracini perfrui cupit, cuspe cultelli pungat.

ac fodiat commissuram ossis, deinde
perpendiculariter sensimq; ambo de-
mittat, & casu illo diuidetur os.

∴ ¶ Expertum est adeo simile gau- Cardanus.
dere simili, vt liræ fides dum pulsan-
tur sonare aut moueri faciant alteri⁹
liræ fides proximè positæ, si similitē
peramento consonantię, sint, & illæ
cōcinnatę, quod euenit propter sym-
pathiam quæ rebus omnibus inest.

∴ ¶ Si locum aliquem lancea ini- Vide Ro-
bertum Val-
turium li-
bro de re
militari.
xus velis ascendere, duos ferreos an-
nulos in eam mitte, qui laxè feran-
tur, vnicuiq; stapedam appensam ad-
apta mittendis pedibus idoneam.

Quo facto, per lanceam manibus ap-
prehensam ascendere pugna, vnū pe-
dem cum stapeda leua, qui facile sur-
sum leuatur. At vero cum infra nite-
ris propter pondus nō descendit, de-
inde pes alter eodem tenore succe-
dat. Nam quanto facilius annuli si-
ne pondere sursum tolluntur, tanto
durius grauitate pressi descendunt.
∴ ¶ Arborem facilius ascendes ti-
bijs tuis fune aliquo comprehensis,

ita laxè vt arboris truncum medium pedibus & fune amplectaris.

∴ ¶ Natura quæ nihil imperfe-
ctum præsertim in homine fecit, vo-
luit & hominis sinistra manu horo-
logiū inesse. Quod si scire cupis pau-
cis accipe. Tēpore veris quādo maxi-
mi sūt dies, terga tua soli oppone, ma-
numq; sinistram extende, ita vt pal-
ma in dextram partem spectet, inter
pollicem & indicem in linea vitæ cō-
stitue stipulam rectam, ad inducis ma-
gnitudinem, quæ angulos rectos ex
omni parte faciat. Ea indicabit in ca-
pite indicis quintā horā, in sūmitate
medij, sextā in annularis septimā, in
minimi, octauā, in eiusdē iūctura pri-
ma à capite indicabit horam nonam
in media iunctura decimam, in vlti-
ma idest in radice minimi vndecimā,
vltèrius in vola manus, in prima quæ
occurrit linea duodecimam. Rursus
regredere ijsdem vestigijs, & in radi-
ce minimi signa primam. & c. Cæte-
ris verò temporib⁹ aduerte quota ho-
ra sol emergat, & illam horam in in

dicis summitate colloca, dictoq; ordine progredere. Semper autem ita debes sinistram moderare vt aspectus vmbra quā tuberculus pollicis per palmam manus extendit, nam manū sensim debes vertere donec omnis illa vmbra in linea vitæ consumatur.

Quod si satis hæc non assequeris, crebra obseruatione doctus euades, si audito sæpe horologio campanæ in manu sinistracū stipula vel stilo experimentum capias.

∴ ¶ Horologium parua impensa sic conficies. Vas aliquod accipe, cuius infima parte angustissimum foramen sit, per quod effluat aqua. 24. horarum spacio. In sublimitate vasculi sit rota versatilis, cuius axis ex altera parte manum habeat cum extenso indice. In rota verò filiū alligetur in gyrum, & in ipsa fili extremi-
tate quæ propendet cortex sic & super corticem plumbum, & ambo in aquæ superficie, ita vt cortex plumbū sustineat, plumbum autem corticem impellat aqua deficiente, & rotam

B 4

euoluat, rota vero manum in aliqua tabulæ superficie. Volente autem se manu notabis horas in cāpanæ horologio, & eo pacto semper procedes lineas ducendo in tua superficie, ad campanæ sonum, donec totū circulum expleas. Nec circulum oportet in horas equales diuidere, vt aliqui scripsere, id enim est falsum omnino, sed tantum ex campanæ præscripto omnes horæ semel sunt notandę, vt semper ad manum habeas verū horologium.

¶ Horologium, quod mirè mouere possit spectatores, hoc pacto cōstitues. Fistulam teretem oblongam ex quauis materia constitue, sed præcipuè ex folio Flandri, quam replebis aqua, & in superiori parte corticem appone qui possit sustinere magnetē, in parte vero inferiore foramen parvulū inerit, quo sensim effluat aqua, eo pacto vt effluente aqua magnes super corticem descendat. Hanc fistulā cum aqua, cortice, & magnete abscondes vel in pariete vel tabula, eo pacto

vt nullus videre possit, nec suspicari quidem aliquid inesse absconditum. Cùm fistula sic fuerit abscondita, è regione ipsius fistulæ in pariete describe horarum spacia, & ex papyracea charta manum cum indice extēto effinge, cui in fit frustulum chalybis seu acus: hæc manus descendet per parietem designās horas, quia magnes qui occultè per aquam descendit, trahit ferrum quod exterius in manu deferatur. Ferrum autem melius erit magnetè tactum.

∴ ¶ Horologium paruo impendio sic facies. Constitue longum vas fictile, in cuius infima parte foramen sit paruulū: intus autē erit virga quæ cū aqua descēdat rectè, quæ horas ordine designatas habeat, has in vasis margine descendens cōmonstrabit.

∴ ¶ Vt lineam meridianam in plano possis ducere, infige rectū stylum paruum qui perpendiculariter in plano cadat, & ante meridiē quādo tibi visum fuerit, nota quo pertingat vmbra, extractoq; stylo duc per

illam partem circulum, quo ducto, rursus infige stylum: & post meridiem attende quando caput styli t̄agat circulum quemadmodum ante meridiem, tunc spacium quod inter duo illa puncta est æqualiter divide, ab illaq; diuisione ducta linea recta per centrum circuli dicitur meridiana.

∴ ¶ Si surdo verba velis facere, virgulam cauā haud secus capito, cuius extremum vnum dentibus mordicus teneat surdus, & alterum labijs tuis tenens, verba facies. Eodem etiā pacto musica surdus fruetur, si instrumenti musici partem aliquam dentibus apprehendat, aut si virgam quantumuis longam mordicusex vna parte apprehendat, ex altera instrumento applicet. Id poteris experiri si obturatis auribus, dentibus hoc effeceris.

∴ ¶ Experimento comperi (an alijs ita eueniat haud scio) quoties mihi frigescent aures, plana manu cartilaginem auriculæ ita premo, vt foramen auditus cooperiat ipsa cartilago.

Ioachi.

∴ ¶ Ponderus magnum adfixum me

dio baculo facilius portatur à duobus Aristo. in
prob. me-
chanis. 29.
hominibus, si valde longus sit, quàm
si esset breuior. Quia hoc refertur
ad circulum, & in ipso circulo quæ
plus à cêtro distat lineæ, citius fertur
quàm illa quæ minus.

∴ ¶ Longiuscula virga frangibilis
sup duo vitrea vasa posita, si forti per-
cutiatur ictu, vasa nec mouëtur nec ia-
cturâ patiuntur, quia validus in medio
ictus extrema sursum solet extollere.

¶ Olla facile ad ignem feruet granis Cardanus.
piperis integris in eam iniectis, post
feruorem aliquem, sed nihil aqua ar-
dente præstantius. Nam caliditate &
tenuitate quibus præstat, penetrat, &
liquefacit.

∴ ¶ Magnes concordiam cum fer- Vide Pli.
li. 36. ca. 18.
ro habet: namque contacto eo cele-
rius trahit, retinetq;: trahit etiam ad
se argentum. Vnde inuentum quod
gladius, cultellus ve magnete ta-
ctus, ad se trahit argenteam aut au-
ream monetam.

∴ ¶ Si nummum aliquem in vacu-
um vas immiseris, eo pacto vt ipsum

aspicere nequeas, immissa in vase aqua videbis, quia species illas nummi densitas aquæ oculis representat propter crassitiem qua caret aër.

Ioachim

∴ ¶ Lana mirū in modum attrahit ad se humorem, vnde si in vas aqua plenum immiseris laneam fasciolā, ita vt pars ipsius in aqua mergatur, pars vero extra vas dependeat, exhauriet totam aquam.

∴ ¶ Vas aqua aut vino plenū etiam vsq; ad summum, cum aqua spherica sit, sensim, & lateraliter demissos recipit plures nūmos, quia aqua supernè circumfertur. Et conducet ad hoc labra vasculi cera perlinere. Quod si loco vnus nūmi addideris guttulam aquæ quantumlibet sensim fundetur aqua.

Plinius ca.
2. lib. 14.

∴ ¶ Cernuntur stellæ cum sole omnibus diebus, plerumq; præ altis puteis. Idem efficies speculo immerso sub aqua: illæ tamen stellæ non sunt, sed ipse sol cuius iterū effigies in aqua representatur. Vide Aristo. 3. Meteor. ca. 2. & 6. cū agit de Parelijs.

∴ ¶ Si saccharū in lac indatur, nec coagulatur, nec butyrū fieri patitur.

∴ ¶ Lac probabis an aquam habeat Dio. lib. 18
cap. 20.

iunco acuto immisso, & extracto, lacteq; ad vnguem instillato, si enim cito ab ipso defluerit, aquā immixtā habet. Si verò permanserit in vngue, integrum existere iudicato.

∴ ¶ Mulier concipiens masculum dextram māmillam habet duriores. Masculi enim concipiuntur in dextro latere matris. Ergo tūc, menstrū fluit ad dextram māmillam ipsam indurando.

*dextram mam
mam duriores
habent. Concipi
ut masculum*

∴ ¶ Mulier menstruis purgationibus laborans, cucumerum plantas & loca in quibus cōsiti sunt ne accedat. Marcescit enim fructus, & quæ nascuntur amara euadent.

Dio. lib. 12
c. 20. & Plin.
lib. 7. ca. 15

∴ ¶ Vitrum in gyrum, à summo ad imū, circulariter secari potest, labro prius vasis carbone aliquo incenso tacto, & salua postea intincto, deinde qua vitrum scissuram aliquam ostendit, incipienda sectio est ferro ardente mucronato, aut palmite incenso

qua parte velis secare procedendo.

Gaudētius .:. ¶ Vitru si consolidare cupis, mastigem & glutinem pictoris inunge & fiet.

.:. ¶ Argentum viuum, vitreo vase vel lapideo iuxta ignem inclusum, si non possit respirare non secus ac pyrius puluis, vas disrumpit, propter nimiam exhalationem, vnde immisso vase in feruentem aquam motum agitatur, inde admiratio causam ignorantibus.

Ioachi. .:. ¶ Argentū viuum coagulatur succolimonij aut saliuā motitatum.

Quod si disgregare postea velis, in aceto illud elixato.

.:. ¶ Clauum ferreū ceræ modo quaqua versus flectes, si caput & aciem tenui lino ita circumuoluas, vt commodè vtraq; manu possit cōprehēdi.

.:. ¶ Si cursus solis à bruma ad solstitium scias perpendere, non mirū videbitur quod semina mali aurantij intus, nunc hoc nunc illo modo sint disposita, nā ad solis cursum annum vertuntur, quēadmodum mul.

ræ flores ad cursum diurnū, vt helio-
 tropium, illudq; de malo aurangio
 verius perspicitur in ipsa arbore, nō
 enim parum refert quo tempore sint
 ab arbore recisa mala. Vertūtur etiā
 folia olearū & populi albæ, ipso sol-
 sitij die.

Vide Pli.
 lib. 2. c. 41.
 & Gelliū li
 9. ca. 7.

∴ ¶ Quanti sit ignis commodi in-
 ter ea quæ natura in vsus hominum
 excogitauit, haud facile dixerim, Phi-
 losophorum hic labor est, nos autem
 qui tenuiora sectamur, si quid in hac
 parte experimenti exquisiuius, ex-
 pediamus. Quoniam igitur ad ignē
 excutiendum, non semper nobis ad-
 sunt quæ communiter requiruntur
 instrumenta, aliquid industriæ ad id
 peragendum apponamus.

Cardan.

∴ ¶ Facile ignem concipiunt mu-
 tuo attritu Cycuta, Morus, Laurus,
 sed nihil hedera præstantius.

∴ ¶ Etiam ignes eliciuntur, si vi-
 tream amphoram aqua plenam in ra-
 dios solis exposueris.

Cardanus.

∴ ¶ Eadē ratione ignis in cauis spe-
 culis crystallinis accenditur, quoniā

in paruū spaciū radij plurimi coeū
non tamē accendūt nisi in cono vbi
omniū simul radiorum fit cōcur sus.
∴ ¶ Papyrus super prunas, si oleum
habeat intus, non ardet, agit enim ig-
nis in humorem non in papyrum,
nec tamen potest apprehendere oleū
vt consumat. Idem occurrit de filo
circumligato ouo.

Cardanus. ∴ ¶ Si ex alumine plumæ licinia fi-
at, perpetuo oleum consumitur, ipsa
autem manet.

∴ ¶ Sulphur valde purum cum cera
Gaudētius æqualiter dissolutum ignē reddit in-
extinguibilem, si ex ea formabis lu-
cernam.

∴ ¶ Cādelā quæ in aqua ardet hoc
modo facies, in amphora superius stri-
cta & inferius lata pones sextarium
Gaudētius vini veteris, cui addes vncias duas
vtriusq; sulphuris, hoc est viuiet mor-
tui, & tantundem aluminis, & salis
crassi tātundem: decoquantur simul
donec pars tertia consumatur. Hoc
liquore illita cādela ardebit in aqua.
Quod si capillū vel pannum asper-
gas,

*ex pextis est
ame.*

gas, apposita flamma ardebit sine detrimento. Idem efficies aqua vitæ.
 ¶ Ignem aqua non extingui bilē sic efformabis, terebentinam liquefacies simul cum sulphure & aqua vitæ & oleo sulphuris viui. Omnia hæc mista, illita candela sine detrimento ardebunt.

¶ Cereæ vel sepaceæ candela extinguetur cum volueris, si foramen in ea feceris, cum acicula calida in quo aliquot aquæ guttulas infundas, deinde poteris cooperire foramen, ne appareat.

¶ Pedis mensuram sumes ex filo, qui ab agili manus incipiat, qua brachio manus committitur, & digitum medium à radicæ circundet, redeatq; ad eundem, vnde digressum est, locū.

¶ Colli mensuram ostendit, filiū duplex brachio circumductum, in ea parte qua manui cōiungitur brachiū.

¶ Hasta percussa ex vno extremo facilius peruenit sonus ad aurem alicuius, in alio extremo directè constituti, quàm ad aurē alterius magis

Problem.
 78. Marc.
 Ant. Z in a
 rz.

C

propinqui, quia in ligno meatus quidam oblongi sunt per directum extē si & aëre replentur: illi autē ex trāverso, aut à latere nō progrediūtur.

∴ ¶ Ahenū aqua plenum pendeat à mensæ extremitate ex non longo paxillo, si illud paxillū quod ansam sustinet ex mensa, sustentetur alio paxillo quod à fundo aheni rectē pro- cedat. Ex ferro etiam aliquo pendeat digito, haud longiore ab extremitate mensæ, si ferrum illud incisurā habeat obliquam, quæ aheni ansam obliquē recipiat. Istocnim pacto potius ascendit quàm mergitur ahenū.

∴ ¶ Lanceam quantum vis lōgam poteris metiri, si portiunculam tantū vitimam videas, hoc pacto. Apprehēde manu partem illam quæ apparet, & in aliqua tabella rade cum lanceæ mucrone, ita vt pars aliqua circuli signetur. Tum ex illo circuli particula poteris centrum circuli indagare.

E uclides,
lib.3. pro.
24.

Idem inueniens in nostra Arithmetica, libro 2. parte 2. cap. 14.

∴ ¶ Turris altitudinem poteris di-

metiri p'vmbra, si habita proportio-
ne periculum feceris in aliqua paruu-
lare. Verbi gratia. Infige terræ cu-
bitalem virgam, cuius vmbra si fue-
rit æqualis, idem erit in turri, si dupla
erit vmbra, idem de turri iudicato.

Sumpta est ex libro & loco supra
dicto.

∴ ¶ Sit linea cubitalis, altera bicu-
cubitalis: si ex his separatim fiant cir-
culi duo, maior minorem superat, nō
dupla proportione (vt prima fronte
apparet) sed quadrupla. Exēpli gra-
tia. Si circulus excubitali linea decē
truncos amplectitur, circulus exbicu-
bitali, non viginti, sed quadraginta
capiet eiusdē magnitudinis. Ex dia-
logis libri primi Arithmetices no-
stræ.

∴ ¶ Siquis à me querat quot habeat
in manu calculos absconditos, roga-
bo ego illum quotum ad numerum
belit illos à me perducere, & tunc mi-
hi tot supererūt quot ille habet. Ver-
bi gratia. Ille quindecim habet cal-
culos clā, rogat me vt ad viginti per-

ducam. Tum ego clanculum viginti fumo, & rogo quod habeat, cū quindécimo stenderit, tribuam illi quinque; & mihi quot ille habebat, supererunt. Huc poteris pōdera referre. Ex eodem libro.

∴ ¶ A. Accipetibi secretò numerū quem libuerit B. Accepi A. Totidē tibi dat Cicero. B. Accipio A. Ego tibi do decē. B. Placet. A. I unge omnes numeros. B. I unxi A. Dimidium diuide pauperibus. B. Diuisi. A. Redde suum Ciceroni. B. Reddidi. A. Remanent tibi quinque; B. Ita est, sed qua ratione istud intelligere potuisti? A. Quia seruato semper hoc ordine dimidium promissi mei remanebit. Ex hoc quod reliquum intellexeris, poteris vsq; ad quadrantem distribuere. Ex eodē libro.

∴ ¶ A. Tria tantum si rogauero, dicam quod acceperis numeros. B. Accepi iam. A. Exime ex istis ternarios omnes, num restat aliquid? B. Duo A. bene est. Rursus ex toto numero extrahe omnes, quinariorum, & dic an

*ex pextum
ame*

aliquid remanserit. B. Duo etiam superfunt. A. Vltimò tandē deme ex toto numero septenarios, nunquid restat? B. Tres tantum. A. Decem & septē accepisti. B. Quo pacto istud fit? A. Dicam. In prima interrogatione pro qualibet vnitate septuaginta mihi seruo: in secunda, vnum & viginti, in tertia, quindecim. In tuo autem exemplo inueni. 227. Regula verò generalis est, vt omnes numeri centenarij (si fuerint) expellantur atq; adeo cum quolibet centenario quinaris vnus. Iam igitur ex. 227. demptis duobus centenarijs & duobus quinarijs, remanserint. 17. Hæc tamen vera sumpto si numerus intra centum constiterit, Sit aliud exemplum. Quidam sumpsit triginta, de ptis ternarijs, nihil superat, demptis quinarijs, nihil etiam. In his igitur nihil fumendum. Demptis verò septenarijs superfunt duo, bis igitur quiddecim accipiam, & hic est numerus. B. At verò dic mihi si numerum accepero, vnde nihil quicquā extrahi

poterit, quid fiet? A. si duo accipis, semper respondebis duo superesse, si vnum, vnum. Regula igitur generalis non fallit. Ex eodem libro.

∴ ¶ A. Siquis secretò multiplicet numerum quenuis per numeros alios plures aut pauciores, & vltimam illam partitionem partiretur per numerum primò acceptum, quantum ad partitionem perueniret? B. Hoc mihi haecenus est inauditum. A. Aduerte igitur. In quocumq; numero per alios multiplicato, (si vltima multiplicatio per numerum prius acceptum fuerit diuisa) partitio erit æqualis numerorum multiplicationi per quos hic numerus fuit multiplicatus, qui primò fuit acceptus. Exemplum 6. in duo multiplica, fiūt. 12. rursum duodecim in quinq; multiplica, fiūt 60. iam igitur. 60. si partiaris per numerum prius acceptum sex, partitio. ni decem obuient. Hoc enim est æquale, ac si duo per quinq; multiplicaueris. Hi quippe numeri sunt quibus primò sex multiplicasti. Ex

eodem libro.

¶ Vt è tribus libris, vel alijs tribus rebus possis diuinare quem quisq; absconderit, finge tibi aliquẽ librorum esse primum, alium medium, alium vltimum. Tum in mensa constitue. 24. calculos, ex quibus vnum dabis alicui astantium, alij duos, alij tres: & hi sunt qui libros debent abscondere. Cũ igitur seorsum vnus quisq;, & absconditẽ occultauerit libros, iube vt qui habuerit, Homerũ (quem in mente iudicasti primum) totidem calculos ex mensa recipiat, quod tu ei dedisti. Quo facto, iube vt qui habuerit Virgilium (quẽ medium fecisti) bistotidem calculos accipiat, quod ei reliquisti. Postremò qui habet Terentium (quem vltimũ facies) totidem quater accipiat. Hac omnia fiunt te absente aut saltem nõ vidente. Postea accede ad mensam, inspicere quot calculi remanserint, qui vltra septem non remanebunt.

Tunc vttere his dictionibus secretò.

¶ Camelis certabit aries, facient prælia
impares ridenda.

In his dictionibus sunt tres vocales
 quarum. a primum significat. e. medi-
 um. i. vltimū. Si igitur calculus vnus
 remanebit, accipe primam dictionē
 Camelis, & pete Homerum, ab illo
 cui reliquisti calculum vnū: & Vir-
 giliū ab eo cui duos, & Terentiū
 ab eo cui tres. Si duo calculi reman-
 ferint, est secunda dictio certabit, pe-
 te Virgiliū, ab eo cui vnum dedi-
 sti, Homerū ab eo cui duos. Terentiū
 ab eo cui tres calculos primum dedi-
 sti. &c. Ex eodem libro.

¶ A. Diuina quot sint in hoc acer-
 uo calculi. B. Quindecim. A. Quo
 pacto id diuinasti? B. Quia hi calcu-
 li numerati fuerant à te dupla semper
 proportionē, hoc modo. Vnus, duo,
 quatuor, octo, sexdecim. Et quia plu-
 res quā octo, minusq; quā. 30. mihi
 visi sunt, dixi. 15. A. cur non potius.
 16? Quia in progressionum dupla-
 rum enumeratione, ex duplo vltimæ
 extrahimus primum numerū, vt sum-
 ma constet. Idem fecissem si nume-
 rus à duobus, vel tribus calculis ince-

pisset: tollerem enim duos vel tres è
toto numero. Ex eodem libro.

∴ ¶ Accipe tibi secretò quot num-
mos volueris ex illis qui viginti cō-
stant quadrātibus. B. Accepi. A. Pro
quolibet nummo suscipe totidem as-
ses quot nummos accepisti. B. Pro-
gredere. A. E me tibi libros, vnum-
quēq; eo precio, quod simul omnes
illi asses conficiūt, & diuinabo quot
libros emeris, etiam si nihil amplius
interrogem. B. Mira narras, iā emi.
A. Emisti quīq; libros. Quia quin-
q; asses viginti summant. Et hæc ra-
tio est in qualibet moneta, si partia-
ris per illos quadrātes quamlibet ma-
iorem monetam, nam possem etiam
dicere, pro quolibet vigenario nume-
ro accipe quinq; quadrātes, & emis-
ses quatuor libros, nam quaterquin-
q; viginti complent. Ex eodem dia-
logo.

SPECIALES

QVÆNDAM

animalium vires.

Caput. 2.

Nec illud animal omnino est, quod in parte aliqua sui corporis non habeat aliquid præter cætera contemplatione dignum, siue commodum siue venenosum.

¶ Omnia igitur animalia sic diuidimus, vt alia natantia, reptilia alia, alia volatilia, alia quadrupedia dicamus. Hæc inter homo, qui locum tenet quintum, cæteris omnibus dominatur ac præstat. Animantium Genesis aut fit per maris & foeminæ coitum, aut ex sola elementorum corruptione. Prioris generis sunt, bos, elephas, & similia. Posterioris, vermes, anguilla, rana, & similia. Ex his porro cunctis quædam semel nascuntur, vt ho-

omne am
mal dig
num est
contemplandum
animal di
uisum est
in quinque
species.
Generatio
duplex est

mo, leo. Quædam bis, quo in genere sunt quæ ex ouis generantur, vt galus, lacerta. Quædam ter, vt papilionæ. Item nascentium omnium, quidam nascitur viuus, vt homo, vos: quidam mortuus, vt vrsus: quidam infustum carnis, vt leo.

*ex tribus modis
dubus nascitur
omne animal*

¶ Si itiuencum naribus & ore obstructis, fuste percussum occideris, & in vmbra ramis coopertum posueris, apum examina nascentur eximia.

Virgilius.
4. G. cor. 1

¶ Si brachia demas cæcro, & corp⁹ terræ mandaueris, exhibit scorpheus.

Ouidio. 15
me ha.
me ha.

¶ Ex equis nascuntur crabrones, si cut ex asino vespæ.

Ouidio. 15

¶ Murium generatio lambendo consistare, non coitu, aiunt: & salis gustatu fieri prægnantes opinantur.

Aristo. lib.
6. c. 37. de
isto ani. 1

¶ Luporum oculi, si prius hominem viderint, stupentem & raucum reddunt, ita vt vocis ministerio, si clamare voluerit, destituatur. Quia lupo voracissimus est, & semel tantum cibi sumit, quantum tribus diebus sufficiat, cumq; os aperit aërem proximum inficit humore illo indigesto,

& crasso. Infectus autem aër alium inficit, donec ad hominem perueniat qui etiam infectus obstupefcit, sicut Basiliscus, qui emittit humores venenosos oculis, homines inficientes.

Gaudétius

¶ Lupum aiunt maximè lapides extimescere. Quare si quando per lapidosa loca cogatur ire, suspenso idest cit gradu. Lœsus enim vel minimo lapidis ictu, nocentes & lethales gignit vermes. Ideo complodētē lapidibus viatorem fugit.

Ruelius li.

1. c. 22.

¶ Echeneis, (quam latini a remorâ, dis nauibus dixere remoram) solo tactu fertur nauim sistere.

Aristo. li. 9

c. 1. de animalibus mali.

¶ Vulpes insidiosa, astuta, calida est serpenti amicè conuiuit, ambæ enim cauernis gaudent. Et propter lupos latebris suis scyllas apponunt. Nam lupum scyllæ cōtractum fugere pro comperto habent.

Rocelius.

lib. 1. c. 22.

¶ Elephas lenis euadit arietis conspectu. Exhorrescit autem porcelli recens nati grunnitum, & culicis cōspectum, & muris odorem. Omnia deniq; formidat quæ proboscidis e-

ius concauitatem possunt ingredi.

¶ Leo calcatis ilicis frondibus stupe
scit: apertis oculis dormit, clausisq;
vigilat (habet enī palpebras breues)
Timet gallum, eiusq; cantum, visum
q; fugit.

R uelins li.

1. ca. 21. Ari

sto. li. 9. c. 1.

Mox Leonis

¶ Iumentum quo maiore sub ono
re præmitur, eo properantius viam
capessit, vt facilius & citius se subdu
cat oneri.

∴ ¶ Si columna pertica arietinū cor
nu aut aliud quod vis (ferræ modo)
confricueris: illud minimo negotio
secueris. Quoniam inter eos est quæ
dam proprietas occulta.

¶ Arietes ita peritimescit ceruus, vt
eorum conspectum non sustinens au
fugiat.

*arier se
met Ceruum*

¶ Cerui serpētibus infesti, earumq;
spiritu extrahunt etiam renitentes,
& eis vescuntur. Hinc præsentaneū
remedium abigendis serpentibus ha
betur cerui in cornu nidor.

¶ Leporem masculum, eundemq;
fœminam fieri experientia deprehē
dimus. Nam qui masculus erat, idem

mox ut foemina parit, pariunt non cecos. Quia habent oculos praeherminentes, & palpebras breues, & sic cum difficultate clauduntur: ideo apertis oculis dormiunt.

Aristo. lib.
6. de anima
li.

Heckus Crocodili.

¶ Talpa, nec videt nec perspicuos habet oculos: sub terra perpetuo habitat, Adeò verò odit aërem, ut si cogatur in lucem egredi, breuissimo temporis spatio exanimetur.

Gaudētius

¶ Crocodilus, ubi hominem occidit deflet, mox dilaniat. Vnde est adagium: Crocodili lachryma, in eos dicitur qui se simulant grauitè angicallamitate cuiuspiam, cui perniciem attulerint ipsi. Sexagenis diebus ova sexaginta parit, totidēq; diebus fouet: tot annos præterea dicitur viuere, & dētes eodem numero habere: totidē diebus in secessu quiescere.

Gaudētius

¶ Noctuae laboranti auibus infestantibus amico collegio quodam naturę auxiliatur accipiter.

Cardanus.
li. 6. de subtilit.

¶ Mustellæ allio dentibus tentato, in posterum mordere vix audent, curelq; hoc modo fiunt.

ratio etiam culicibus arcendis obseruanda erit

¶ Spōgia aceto imbuta si ex fastigio domus suspendatur, omnes culices illic congregabit.

¶ Si examina apum in montibus vis inuenire, abi ad riuulos vel lacunas, vbi apes inuenies bibentes, ex his quatuor aut quinque immitte in fistulam aliquam, vnamque dimitte liberam, hanc sequere volentem, quod si illam perdideris ante quam ad suum cauum perueniat, demitte aliam, quam item sequere volentem, deinde aliam, donec aliquam videas in cauum se recipientem, nam omnes versus domum suam volatus dirigunt.

Culumela
lib.9.ca. 8.

¶ Examen apum ex aliqua arboris cauitate, citra vllum arboris detrimentum, sic excipies. Fistulam ex canna alia ve materia comodè fabre factam accipito, tantæ capacitatis vt vni api ingressum facilem præbeat, atque in altera eius parte fetas aliquot equinas vno vel duobus digitis longas circumligato, alteram verò partem foramini

C 2

qua examen egrediatur, admoueto: curatoq; ne per aliam partem quam per fistulam apes exire queant. Sic enim exeuntes sigillatim apes, eo vnde egressæ fuerant redire non poterunt, impediēte scilicet gressum setarum asperitate. Longe tamen melius erit, aliquid in foramine ponere leue quod exeunte apicula aperiatur postquam vero exierit, claudatur.

*Coluero
vipera
sumo*

Aristo. li. 8.
ca. 4. P li. li.
10. ca. 72.

¶ Serpentes vini in cōtinentes sunt proinde vipersas aliqui vino infectilibus ad sepes disposito veniuntur, ebriæ enim capiuntur.

¶ Serpentes in regione non erunt, si absinthium, aut artemisiā, aut abrotonum circa predium ac villam plantaueris.

Cardanus.

¶ Succo radiculae seu raphani, perunctis manibus diligenter, tutò tractare serpentes posse aiunt.

ojo

... Formicæ origani sulphurisq; puluisculo insperso, suas reliquunt caernas, alioq; migrant.

¶ Arborum vermes non multo impendio necabis, si formicas in vase si

Et illic, alio ve huiusmodi loco coacer-
 uatas retinueris: ita ut nullum sit ad
 apertum foramen, per quod egredi pos-
 sint. Postea verò cum res ex postula-
 uerit, & vermes recentes arborum
 fructus deuastare inceperint, ad aper-
 to vasis foramine in quo formicæ cō-
 tinentur, eas per arboris amplitudi-
 nem permeare conspicias, si prius la-
 na oleo made facta, arboris truncum
 in fima sui parte circūdetur, Formi-
 cæ namq; à proprietate oleum abhor-
 rentes refugiūt ad superna, atq; cum
 priuentur nutrimento (non possunt
 in alimentum querere) ingēti fame
 oppressæ cōfugiunt ad vermes, quos
 enecant atq; in nutrimentum sumūt.
 Postquàm verò appareat pestiferam
 illorum vermium luem esse abolitā,
 possumus iterum dispersas formicas
 congregare, si frustulum porcine aut
 arietinæ carnis aliud ve huiusmodi
 (in vas quo antea solebant cōtineri)
 collocauerimus. Illæ enim suaui ac
 sibi familiarissimi cibi odore percitæ
 statim ad locum quo continetur con-

fugium. Quibus cōgregatis, foramine vasis recluso, postea cū res ex postulabit, eidem vsui inferuent.

¶ Calcem viuam cribrato, & postquam locum verreris inspergito, indeq; necabuntur pulices.

¶ Sublecto paruulam scrobem facito, & in ipsam sanguinem caprinum mittito, cōgregabitque pulices isthic & ex alijs vetibus ad se illiciet ac vocabit.

¶ Pingue erinacei si per dies nouū ad solem posueris, cimices omnes in se congregare aiunt.

¶ Ad enecandos pediculos: Recipe vnciam & semis saponis nigri, & drachmam sulphuris, & totidē abarraz quæ & sagra dicitur, qua mixtura unge loca pediculosa in vestibus.

... ¶ Argentum viuum mixtum cum butyro, aut sapone nigro, pediculos, & lendes, puleces, muscas, infectaq; omnia perimit.

Dio. lib. 13.
cap. 20.

¶ Mures necabis: si cinerem quercinum cauernæ apposueris, incinerati scabie infestantur. Si ferri limaturā,

fermento immixto deposueris vbi abundant, ea gustata morientur.

¶ Cōtra mustellas, salem ammonia cum & frumentum simul commacato, & hæc iuxta locum vbi frequenter discurrunt, disseminato. His commotis morientur. Si quis capta vna ex ipsis, caudam aut testiculos ei amputet, viuētemq; dimittat, de cætero non amplius ipsas repertum iri in illa regione.

Dionysius.
V ticensis.

∴ ¶ Graculos fugabis, si vnum caput suspenderis: reliqui enim eo viso fugient, laqueos putātes eis in esse partibus.

¶ Occidit vespertiliones hedera suffumigata, & in loco vbi platani folia sint, vespertiliones non ingrediuntur. Vnde quidam dicunt, ciconiam folia platani nidis imponere, propter vespertilionis.

Gaudē. &
Pli.lib.24.
c.8.

Ruelius li.
I. cap.22.

¶ Coruos facile venaberis, si panem in vino salito obieceris.

Dio.li.14.
cap.12.

¶ Auiculæ si edant grana, quæ vel in facie vinicum cicutæ succo sint madefactæ, vel in aqua vitæ, vel etiam in fœ

C ardanus.

REMED. CONTRA ANIM.

ce sola potentioris vini, vel, cum felle antiqui bouis, attonitæ reduntur.

∴ ¶ Si panis buccæ in viscato spar-
to infixeris, passeris (si modo aderit)
facile capies.

Aristo. li. 8.
de animali
cap. 12.

¶ Noctua, & otus capiuntur inten-
ti in altero, altero venatore circum-
eunte saltando.

¶ Si quis auenam in acri aceto co-
ctâ, in loco vbi cuniculi sunt insper-
ferit: innumeri congregabuntur.

¶ Lepores herbas aqua salita insper-
sas mirificè amant.

∴ Ad aucupium miluorû, capti vni⁹
oculos aut erue, aut insue. Huius pe-
des paxillo transfuerso in quo laque-
os pendentes ligaueris, colligato: in-
de vbi miluorum copiam esse conspe-
xeris, emitte eum: quem volantē ado-
riuntur cæteri, atque dum è pedibus
eius quam suspicantur prædam, ten-
tant eripere ipsi laqueis eorum irreti-
ti præda fiunt.

∴ ¶ Nunc ad aqua tilia transeamus.
Ventrem arietinum accipito, eum-
q; vndiq; sarmentis copiosè circum-

datum, & omni ex parte vinctum in
aquam perfunem demittito, & per
temporis interualla rursum extrahi-
to, & inuenies aliquādo anguillas in
eo. Aliter, Cape longum & tenue fi-
lum, huic inferre lúbricos multos ma-
ceratos in aqua mulsa, vt filum obcul-
tetur: id cōuolutum atq; adfixum lō-
gæ virgæ, esca erit ad capiendas an-
guillas. Nam in curui dentes pis-
cium vermibus haustis filo adhæref-
cent.

Ioachim

∴ ¶ Omnis esca ad capiendos pisces
vt multi dicunt, quatuor debet habe-
re. Primum, vt sit satis odorosa: nam
procul allicit eos, qualia sunt anisum
panacis succus, & omnibus melius ci-
minum. Sit iucūdi saporis, talia sunt
sanguis præsertim fuillus, caseus, pa-
nis, triticeus, papiliones. Sit caput fe-
riens, vt aqua ardens, fex vini. Sit de-
mum veneficiū, quod attonitos red-
dat eos, ex quo genere, verbascum
herba, coca, tithymali species (quam
neca gallinam hispané dicimus) &
similia.

Aristo. li. 8
cap. 20.

Erasmus in
colloquio
de venatio-
ne, & Ioa-
chim. For-
tius.

¶ Si summos iugladium cortices vi-
rentes, & confractos in aquam è pu-
teo haustam immiseris, eoq; liquo-
re perfundas solum, confestim lûbri-
corum ingens prodibit copia. Idem
euenit si pede paulisper terram con-
tundas.

DE CON- CORDIA ET DIS- cordia quarundã plantarũ.

Caput. 4.

Concordia & discordia à
corde etymologiam acci-
piunt, quo magis admira-
bilis dicetur natura, quæ
etiam in plantis, quæ vita sensitua ca-
rent, concordiam & discordiam vo-
luerit in esse: nec minus odium inter
plantas quasdam ingenerauerit, quã
illud quod inter lupos & agnos ob-
tigit. Et nos igitur hanc partem non
dimittemus intactam.

Pli. lib. 2. 4.
cap. 1.

¶ Quercus & oleatam pertinaci o-
dio desidet, vt altera in alterius scro

be depaſcē moriatur.

¶ Quercus verò & iuxta nucem iu glandem, pernicioſa eſt. Ruelius li. i. cap. 22.

¶ Vitis & braſſica inimicitas inter ſe habent. Profeſſor ſi quando braſſica in aruis appropinquauerit verit vitis, aut ſtatim tabeſcit, aut ſarmentum vitis tabefacit. Similiter ſi quid braſſicæ dum coquitur, vnum vel parcifſimè inſtillet, neq; coquitur de cætero & color eius corrumpetur.

¶ Dionyſius Vticenſis ex Demo. Lib. 10. ca. criti ſententia: punicam & mythum²⁹ inuicem gaudere ait, & ex propinquo ſimul plantas fructu abundare, & radices mutuo implicare, etiam ſi non valde vicinæ exiſtant.

¶ Si verò iuxta myrtum plantentur roſæ, ambæ florentes fient, & generoſiſſimum fructum ferent. Dyonifius. lib. 12. ca. 8.

¶ Hedera inimica eſt arbori, ſatisq; Plinius li. omnib⁹: arbores enī necat amplexu. 16. cap. 34.

¶ Omnia olera, vt Fronto atteſtatur in vniuerſum iuuantur, ſi eruca iuxta ipſa conſeratur. Feruca enim maximi caloris eſt.

DE FRUCTIBVS ET EORUM conseruatione.

Caput. 5.

IN fructibus quoq; , ne in aliqua parte desint naturę miracula, multa sunt experimenta, ē multis pauca accipe. Duę fructuum species sunt indutriales, q sine hominum industria non proueniūt, quod genus vinum, frumenta, legumina. Et naturales, qui naturā suā ac sine cultoris ope nascūtur, vt mala, pyra, cerasa, nuces, & similia.

∴ ¶ Vt fructus habeas præcoces, irriga sepe calida aqua, soli expone, stercore columbino equinoq; fove, & inutiles ramos sensim ac inutilia quęq; præcide.

∴ ¶ Si serotinos velis, contraria ratione ages in vmbra, & multis operata solis finito.

*duo Fructuum
Species in
natura inveniuntur*

.. ¶ Paxillus ex quocūq; ligno ma
 defactus melle vel oleo, & in coro,
 nula ficus fixus, præcoces fic⁹ reddet.
 .. ¶ Vt possis inscribere quæcunq;
 volueris in fructibus, maioribus, præ
 cipuè, nucleoq; carētibus, vt sunt ma
 la, pyra, cotonea, punica, cucumeres,
 cucurbitæ: finge in ligno, magnitudi
 ne fructus, perfecti: huic circumpo
 ne gypsum aqua dissolutum crassitu
 dine digiti minimi, bifariam diuisum
 Siccam hanc figuram, celeriter enim
 ficcatur, auferes à ligno, id facile fiet,
 si prius ligno oleum illiniueris. De
 tractam hanc formam cauam è gypso,
 bifariamq; diuisam fructui crescen
 ti, qui paulò plus dimidio suæ magni
 tudinis adeptus fuerit, arctissimè cir
 cumligatodimittitòq;, donec fructus
 ad iustam peruenerit magnitudinē.
 Habebis fructū forma ea, qua lignū
 dedolatum erat. Idem experimentū
 sed longè diuersa ratione, in vitro
 q; raparum genere & raphano licet
 experiri. Has igitur radices gladio
 formatas, sepelies rursus in terra, do.

nec obdlexerint cicatricē. Sic ex brio-
nia vel radice cannarum faciunt im-
postores & circumforanei mādrago-
ram, fictis modomaris, modo foemi-
næ genitalibus, additis etiam capillis
fatis hordei granis, iuxta radicis ca-
put, sic vt plantæ inferantur.

Fuchsius
c. 202: hi
stor. herb.

∴ ¶ Vt vuæ nascantur, acinis inter
se inuicē coeuntibus immittito vuæ
racemum, cum primum se in florem
induēt in vitreum vas: atq; inibi per
dies aliquot tantisper dum acini in-
ter se coalescūt, esse finito, deinde vas
contundito, vt racemi ad maturitatē
adolefcant.

∴ ¶ Vitem, quæ racemum ferat di-
uerse coloris, habentem acinos, hoc
modo instruas. Accipe duo farmen-
ta diuersi generis, eaq; finde per me-
diū, cū animaduersione ne in oculos
scissura perueniat, neq; quicquam de
medulla excidat: atq; ita alteri alterū
ad iungere oportet, vt oculi eo inci-
dant, & quantum possibilē est se mu-
tuò contingant, & duo oculi quasi
vnus fiat: postea vero inferere opor.

tet in illo genere (quod Hispani de
espiguilla dicimus).

¶ Vt flores diuersi coloris in hor
to ex vno caule producas, immitte in
anserino osse ex femore semina mul
tarum herbarum, immista simul ter
ra, ac defodito, ita vt per os ipsum pul
lulent germina.

Dionisyus
li. 4. cap. 13.

¶ Per totum annum durat vua, si dū
adhuc paulum asperior est, collectam
aqua calida alumen siue mel immix
tum habente rigaueris, statimq; inde
extraxeris. Etiam hoc conuenit ma
lis, pyræ punicæ.

¶ Mala punica & cotonea, tum alia
multa eius generis seruantur, vel gyp
so illita vel creta. Alij antequam o
mnino ad perfectam veniāt maturi
tatem, imponunt ea hærentia arbori
fictilibus vasis, vt vasa ex arbore pen
deant, diligenterq; alligant vasis os
cū ramo arboris, nec aër ingredi pos
sit, sicq; sinunt.

¶ Mali punici diu incolumes seruā
tur, si soli exponantur, ita vt mali co
rium quod eius cortex est, siccitatem

contrahat:qua contracta aqua feruē
ti immergito,statimquē educito &
vsui expone.

Dio.lib.10
c.10.

¶ Citria in hordeum occultata & o.
bruta,non putrescunt.

¶ Pruna (quas endrinas vocamus)
in paleis hordei canterini (centeneo
vocant hispani) optimē seruantur.

Pli.lib.19.
cap.6.

¶ Si diutius allium cepamque inue.
terari libeat,aqua salsa tepida capita
intingenda sunt. Ita diuturniora fi.
unt, melioraque esui, sed in satu ste.
rilia.

¶ Rosas conseruabis, missas in vas.
culo querceo,vel æreo ex folio Flā.
drensi,vasculum verò in aquam mit.
te,vel in humectis locis locato,dum
modo humor & non aqua rosas con.
tingere queat.

∴ ¶ Cerasa acria soli exponunt vt
diutius perdurent,quod rectius est si
in sua arbore marcescant, & brumæ
tempore gallinæ elixæ infarta obso.
nia grata prebent. Nam cerasa ipsa
& saporem & formam prestinā nas.
ciscuntur.

¶ Si

¶ Si velis allia dulciora esse contusa hæc planta. Pli. li. 19. c. 6. & Dio. li. 12. c. 30.

¶ Allia tradunt grauem halitum non esse factura, si quis ab ipsorum esu crudam fabam insuper mandat, aut radicem betæ tostam. Plinius ex Menandri sententia lib. 19. cap. 6

¶ Si quis coriandrū psumat, aut cum nū, aut anisumate porros, nō olebit.

¶ Rafani erūt dulces, quorum semē vino mulso, aut vuarum passarum succo fuerit maceratum. Dio. lib. 12. cap. 29.

¶ Omnes fructus cucumerariorū, dulces efficies, si semen ipsorum lacte & melle, vel aqua sacchari maceraberis, & refrigeratam ac assicatum seminaueris.

¶ Melopeponis semina seruāda meliora sunt ex eiusdem vite, alio nondum omnino maturo, quā ex optime & maturo. Dio. lib. 12. cap. 39.

¶ Quoties ex melopepone siue cucumere siue melongena, seruare cupis aliquam ad semina in venturum annum conseruanda, proxima radici deligito.

E

¶ Si melopepones rubicundos velis
produci, illorum semina prius croco
& garyophylliorum clauorum aqua
perfunde.

¶ Vt fructus melopeponis odorati
enascantur semina, prius musco Ara-
bico madefacito.

DE LVDI- CRIS. ET CON- tra impostorum technas.

Caput. 6.

vide Card.
lib. 18.

Vnt quædam ludicra mi-
nimè grauiâ, minimèq;
molesta, quibus vti elegân-
tes homines nō dedecet.

Horum nonnulla in hunc locum cō-
tuli, vt & ipse in re leui admirationē
parias, sceminis præcipuè, & aliorū
imposturas discas nō admirari quod

Epis. 6. li. 1 non in extremis ponit Horatius.

¶ Solet fieri liber qui non leui-
ter in admirationem spectatores ad-

ducit, demonstratur enim (folia celeriter euoluendo) modò scriptus, modò albus, modò hac, modò illa figura depictus, Eius autem compositio est huiusmodi. Clauso libro, folia in anteriore parte diuide trāuersè in quatuor æqualia interualla, ducens atramento transuersas lineas. Aperto deinde libro, primum folium pro tegmine in tactum relinque. Deinde in secundo folio in parte superiore, scriue literam . A . in sequenti. B. deinde . C . deinde. D. hisq; quatuor characterib⁹ pinge totum librum incipiendo rursus ab . A . & c. & primo folio (vt diximus) relicto, duo sequētia folia in primo interuallo in arcus figuram scindēda & alia duo sequentia folia relinquenda sunt in tacta; deinde duo sequentia folia item scindēda, & alia duo intacta relinquenda, & sic de inceptusque ad finem, binis folijs scissis, & binis in tactis. Quo fiet vt pollice super illud interuallū posito, omniaq; folia que euoluūtur, sint eiusdem characteris.

Rursum ad libri principium redeundum est & relicto illo primo folio albo, & secundo iam scisso, duo sequentia circa secundum interuallum scindenda, & duo intacta relinquenda: & sic deinceps vsque ad finem.

Tertio ad principium libri redeundo, relicto tegmine cum duobus foliis sequentibus quæ iam sunt scissa, scindenda sunt duo folia sequentia circa tertium interuallum: & dua intacta relinquenda vt in superioribus diximus. Quarto deniq; relicto tegmine cum tribus sequentibus folijs iam scissura signatis: duo sequentia sunt scindenda, & alia duo relinquenda, & sic deinceps vsque ad finem, quemadmodum in superioribus. In singulis autem characteribus siue interuallis foliorum, potest figura quæ magis arridebit, depingi: dummodo à principio illius characteris siue interualli, ad finem vsque figurarum aut picturarû simili modo seruetur. Atque etiam his præceptis & regulis seruatis, qui ingenium fuerit nactus,

quinque aut plura interualla facere poterit: vulgò autem quatuor dū taxat interuallis fiunt : in ea foliorum magnitudine, quam vulgus impressorum in octauo appellat.

∴ ¶ Qui simulant se scindere sudariolum aliquod, aut subuculæ manīcam, re vera non rumpunt, sed aliud frustum quod absconditum gerūt, & pro illis supponunt.

∴ ¶ Idem abscondere videtur monetam aliquam in linteolo, quæ postea non apparet, in ipso linteolo aliam insutam latenter gestant. Eadē est ratio de annulo aparente in virgula traiecto, cū antea visus fuerit in sudariolo appositus.

∴ ¶ Cū autem videntur cingulū aliquod fericum, vel lineum per medium secare : extremitatem tantum fecant.

∴ ¶ Alij verò in multas partes desecare videntur filium, quia alterum similem eiusdem lōgitudinis, quem inter pollicem, & indicem absconditum habebāt, pro altero supponūt.

E 3

∴ ¶ Cōfingunt etiam medium corporis chorda aliqua dupla ligari, & subito solui, nimirū sunt duæ chordæ ligatis ambabus extremis, quæ chordæ duplicantur, tenui quodam filo: deinde ex singulis ambarum chordarum extremis nodo factō, filum facile rumpatur, & chordæ integræ cū nodo indissoluto apparent. Idem dicendum occurrit de globulis oratoris quibus præcamur, ex alteris duobus filiis quibus erant traiectioni, extrahēdis.

∴ ¶ Multi quoque chartam quā prius albam ostenderant, scriptam rursus euoluunt: quod scilicet sint duæ chartæ æquales magnitudine, per mediam extreme partis sedē, in formā fermē quadratā cōglutinatae: quarū vna est alba, altera verò scripta.

∴ ¶ Qui salis granū in aqua ostendant ardētem, pro sale caphuram dolose supponunt, caphura enim ardet in aqua.

¶ Si ex impari numero tollitur impar, remanet par: si autē par auferas, impar remanebit, vnde calculis fiūt

aliqua ludicra.

∴ ¶ Ex chartis lusorijs multa ludicra sunt à circulatoribus excogitata: quibus facile imperitis imponi potest (si manuum dexteritas, simul & ludimaturitas intercesserint) quos ne deinceps mireris, illud scito, chartas illas lusorias ex folijs alijs tenuioribus glutino compactas constare. Sic charta quæ prius apparebat certis figuris depicta in manicâ immissa, alia extrahitur diuersis figuris exarata.

∴ ¶ Huc etiam pertinet, quòd nō semel ostenduntur, quatuor chartæ diuisarum figurarum, & rursum eadē ostenduntur, ita vt congeneribus & gentilibus figuris pictæ videantur, tribus. scilicet chartis ex supremis foliolis, ternis figuratis, dimidiatisq; compositis & altera cum facie integra illis superposita. Deniq; his technis, totus chartarum fasciculus in alias, aliasque figuras mutari potest.

∴ ¶ Scribe in aliqua papyro alicuius chartæ nomen, & da alicui seruandam. Deinde ad alium versus osten-

de chartas ita laxè dispositas, vt illa, quam scripsisti, sit cōspectior. Id ita cito debet fieri, vt ille nullam aliam possit oculis notare, quam cum scriptam ostendet alius, mirabitur.

∴ ¶ Cōfuescunt etiam certare, quis nimirum ex decem chartis supina facie versis, plures possit (vt illi vocāt) cooperire. i. vt alba superficies sit superior, numerando semper per quaternas chartas, & vltimā: inuertēdo qui autem numerat, in singulis quaternarijs implendis, incipere debet à charta supina, & non ab inuersa. Poteris autem hac lege seruata nouem chartas inuertere, dūmodo ab ea charta inuersa incipias, quæ fuit initium numerandi, quando proximum quaternarium effecisti.

∴ ¶ Accipe tibi ex fasciculo quindécim chartas, easq; ordine dispone. Dic vt aliquis notet chartam quamlibet, collige deinde chartas: ita tamē oportet colligere, vt quæ prima erat, sit modo sub secunda, & secūda sub tertia, vsq; in finem. Tū dic, ab hinc

ad decem & sex chartas, quam tu notasti, inueniam. Vt si quintam notasti, incipiā a quinta, & in. 16. inueniā tuā. Idēq; efficies semper in quouis numero, dummodo semper addas unitatem. Vt si in toto fasciculo sunt. 48 finge. 49. Idem efficies quanquam complures chartas notauerint, serua. to ordine.

.. ¶ Quidam artificiales oliuas sic faciunt. Recipiūt æquales resinæ pineæ, ac ceræ portiones, & parum terebinthinæ: quæ omnia eliquari debent, & frigida aqua reponi, vt ibi cōdēsantur & congelentur. Postea vero sint rectē subacta, ita vt ex omnibus vna massa fiat, ex qua oliuæ formari debent, ita vt massa imponatur super oliuarum ossa, aut super aliud quoduis, dummodo formæ oliuæ non sit dissimile. Quo facto vt virides appareant, ex massa qua oliuæ factę fuere, accipe portionē vnā, & totidem terebinthinæ, & parū minij, & postea eliquetur: optime motitando. Tantum tamen minij adden

E 5

dum quātum sufficiat præ pallido colori, aut fusco effici ēdo. Deinde iniicies parum æruginis rasilis, vt viridē assumant colorem. Postea vnaqueq; oliua parua acicula accepta, subtiliter in predicta massam iniici debet, vt tunicam exteriorē viridē accipiat. Confert autem acicula ad hoc, vt post acceptam tunicam possimus oliuam demere sine compressione.

Intenditur autem vel remittitur color prædictæ massæ, addendo æruginis quantitatem vel ceræ, quousque colore veras oliuas fictitiæ repræsentent. Quibus sepæ homines decipiuntur in conuiuijs.

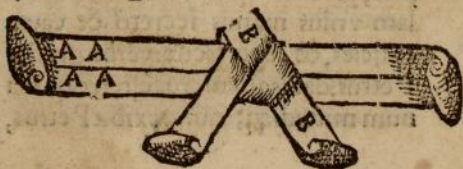
∴ ¶ Alij etiam fontis canalem ita componunt, vt trāseuntes per se mades faciat: cū illi qua arte fiat hoc ignorent, & enim subtus terram cooperculum canali obdūt, quod pede trāseuntis calcatum aperit locū meatus aquæ, ablatōque pede, quia non premitur, in se redit, idest, rursus operit fistulam.

∴ ¶ Vt diuidas pomum aut pyrum

in quatuor pluresue partes sine cul-
tro, & hoc sine vlla corij fractione.
accipies pomum, & à vertice ipsius,
incipiens acu cum filo perforando,
& filo vsque subter corio circumli-
gando, donec vnde incepit redeat.

Idem facies si insimilitudinem cru-
cis velis frangere, & susceptis extre-
mitatibus in vertice pomi euellere
paulatim, & leuiter curabis ne aliqua
pars corij frâgatur: & hoc fiat clâcu-
lû, ne adstâtes rem intelligere queât.

∴ ¶ Nodus in papyro vtrinque in-
tegra & per medium scissa ex papy-
racea phylura, fit ita, vt videatur non
posse inde extrahi, nisi nodo soluto,
aut rupta papyro: extrahi autem po-
terit, si alterum papyri scissi latus, per
nodum, qua alterum phyluræ noda-
tæ extremum, alteri incûbit, id quod
ex figura hic delineata poterit quis-
que intelligere.

A A. A A. immittatur per foramem
B. B.

∴ ¶ Astantes alius non leuiter cō
mouet: nomina papyris minutis des
cripta accipiens, ac quodcunque vo
lueris ex eisdem sine vlla inspectio
ne, demonstrat certum nomē cuique
tribuens. Id efficies si decē papyros
minutas ac inter se æquales, vel aliū
quēuis numerū acceperis, deinde no
mina ad libitum scribere iusseris, ac
ex papyris vna cruce figura, in qua
nullum nomē sit scriptum, hæc enim
dux erit totius rei: nāque assumptis
manu papyris sine vllō nominū or
dine dispositis, illa quæ cruce erat fi
gurata, super imponatur: ita vt aliæ
sub illa occultentur: postea accipies
omnes sic dispositas ac manibus inter
ga demissis extremitatibus pollicis
ac indicis papyrum in qua crux est ca
pies, & aliam quæ sub illa erat in vo
lam vnus manus secretò & caute
cōijcies, & leges tacite: verbi gratia:
Petrus. dabis alicui crucē, retroq; ma
num mittedicq;: nunc exhibet Petrus,

dabisq; illam Petro vel alij. Interim
lege Ioannem, qui in vola manu est
et retroducta manu dic similiter, nūc
Ioannes prodeat, quem dum alicui
das, lege alium in vola manus & c.

∴ ¶ Auenæ capreolus retortus cū
madescit distorquetur in contrariam
partem. Hinc fiunt multa ridicula.

Nam poteris in illo alligare duas cru
ces, & cum capreolum madefeceris,
altera quiescet, altera subleuabitur.
Hominis etiam imaguncula huic ca
preolo infixā recta, vertetur ingyrū,
si capreolus bucellę panis humidi ex
altera parte sit infixus.

Alia sunt id genus multa, quibus
recensendis super sedeo: partim ne le
ctoribus molesti simus, partim quod
non erat nostri instituti harum artiū
rudes instituere, sed fallaciæ dūtaxat
commonefacere. Ideo etiam de im
postorum technis pauca subtexam.

∴ ¶ Conficiunt hi nequam homi
nes imagunculas piceas, quæ Dæmo
nas repræsentent, quorum colla subti
lissimis catenulis ligantes, vitro inclu

dunt. Adolescentes vero stolidi, vt
sunt aut honoris, aut pecuniæ puella-
rum ve cupidi, hos adeunt, aut ipsi im-
postores sese vltro obijciunt. Rogāt
nunquid velint familiarium. Deni-
que abeunt in secreta loca, paciscun-
tur de precio, emitur spiritus hac lege
vt experimenta nonnulla prius per-
agantur. Nil moror (inquit decep-
tor) de ambulemus, lustremus ciuita-
tem, si fortè quid arrideat quod habe-
re velis. Abeunt igitur ambo per vi-
as ciuitatis. Vbi iam ex composito de-
ceptor pactus fuerat antè, cum aliqua
fœminarum præstanti forma, cū qua
lucrum diuidit, adolescens visa puel-
la exardescit, petitq; à suo familiari,
vt illa potiatur. Dictum ac factum,
sequitur illa iuuenem domumvsque,
ipsumq; blandè alloquitur, ac miris
modis mulcet. Quid agat infelix a-
dolescens, quum fidem & præstantiā
sentiat spiritus, nonnedabit imposto-
ri vel si animam petat? His & huius-
modi technis, quas prætereo multæ
fiunt illusiones.

¶ Age verò si Alchymistarum va-
 frities enumerare velim, nunquam fi-
 nis esset. Accedunt ad capitis vacui
 iuvenes, aut ad senes deliros, promit-
 tunt mōtes aureos, cū ipsi sint Iro-
 pauperiores. Et si me vides (aiunt)
 pannis oblitum, possem mihi diuitias
 ingentes comparare, & cū opus est
 paro: sed vt securius id agam, his ve-
 stibus vtī malo, quā pretiosissimis.
 Tu mihi visus dignus, cui secretum
 hoc adaperiā: modò laboris mei fru-
 ctus aliquos ex te feram. Nihil dicā
 quod experimento prius adhibito nō
 comprobem. Inspice igitur, ducatū
 hunc aureum in fornace ignis conij-
 ciam, vbi aurū minuitur nō augetur.
 Quod si tute tua propria manu fece-
 ris, vt aurum hoc augeatur, nōne ar-
 tē laudabis? Expectat auarus inhiās
 finem tanti momenti. Præparatis i-
 gitur prius rebus vilissimis quibusdā
 auri pigmento, nitro, camphora, alijs
 que minutulis, quas ipse pro ingenio
 comminiscitur, adeunt fornacem.
 Adolescens manu propria proijcit.

Erasmus in
 dialogo de
 Alchymia.

in fornace ducatum, & cætera sigillatim. Ipse autem impostor folles tractat & carbones suppeditat. In vno autem carbonum excauato aurum gestat tritum quod in fornace congestum, cum illo altero conglobatur.

Cum demum aurum extrahitur ex fornace, purius & maioris ponderis est quam antea. Quod cum vel vigilantissimos possit fallere, non mirum est, si homo auri cupidus, quiduis suppeditet pecuniarum illi qui tantum mysterij communstrauit. Abit itaque impostor deluso auaro. Quod si forte contingat, ut iterum delusus & delusor fiant ob id, conqueraturque delusus, causatur ille aliquid prætermisum ex materialibus (ut vocant) aut illa omnia quæ aurum cōficiunt, fuisse vel debilia, vel imperfecta.

Fuit etiam nostris temporibus quidam cuius nomini parco, qui magnum sibi nomen parauerat, quod imperitam multitudinem, atque etiam nobiles multos decipiebat, artibus quibusdam nullius ingenij, sed vafritiei multæ et multis vnum

tis vnum aut alterum exemplum sub iungam.

∴ ¶ Cū multi adessent procures Romæ, petierunt ab eo vt aliquod æderet spectaculum. Ipse autem velut hæsitabundus, accipiat (inquit) aliquis hanc schedulam, & occultè in mensam illam vitriarij conijciat.

Quod cū esset factum, ite (rursus inquit) ad vitriarum empturi vasa vitrea: Quod cū nobiles illi tentassent, vitriarius (cum quo pactus ille fuerat antea) vt singula manibus accipiebat vasa decidebant, & frangebatur. Cū multa hoc modo fregisset, veluti ira commotus esset, arrepto fuste bacchantium modo, omnia prefregit, mensamq; disturbauit. Riserunt procures, hominiq; cum fœnore vasorum pretia persoluerunt.

∴ ¶ Aliquando etiam res pretiosas furabatur à socio suo & abscondebat, deinde libros maxima diligētia euoluēbat, sphaerasque motitabat assidue, tanquam stellas à iudiciū aduocaret, postea indicia fingens rem ipsam

F

indicabat. Vnde non paruam fidem in iudicijs acquirebat.

Hæc hætenusdicta sint de huiusmodi hominib⁹, cū plura dici possent.

Ex his tamen paucis, tu benigne lector synceram mentem meam inspicias, & tibi in posterū prospicies, ne fallaris ab his qui simulata religione nugas veditant, & prætextu sanctitatis fraudes tractant, dæmone dignas:

Fallit enim vitium specie virtutis & umbra, vt rectè scriptū est à Satyrico.

DE RECE PTIS.

Caput. 7.

Vnc iocularibus omisissis, ad alia transeamus, quæ commodi aliquid habere videtur: sunt enim ad æconomiā vtilia, nec magno cōstabūt, & domum non indecore ornabunt.

... ¶ Lucerna ex oleo fiet, quam sæuaceam quiuis putet, si metallū quoduis accipias, ita constitutum, vt candelā appareat: deinde colore ita induatur, vt seui naturam representet, ac in superiori ipsius parte lychnum superimponas, inferiori autem vesicā alicuius animalis oleo plenā. Indue postea sub cādelabro quousque ad inferiorem partem perueniat, ita vt occulta remoneat. Quo factō candelā reuolues, & ita fiet vt vesicæ cōpressionē oleum sūrsū feratur: sicque alimentum debitum igni tribuatur.

¶ Candelę non ita facile igne absumuntur, si quo fiunt tempore, puluere aluminis inrorentur, & super puluerem aliam proprię seui tunicā induant.

... ¶ Medullę iunci, lychnorum vice subire possunt.

... ¶ Halinitrum cerę mixtum liquefactę, phibet ne omnino ocreę trāsmittant aquam: si ipsis diu ad ignem acciligenter imbuantur. Oportet autem halinitrum tenuissimē contritū

esse. At si cere pingue aliquid miscueris, ad huc melius erit.

∴ ¶ Quidam ex corio consuunt ceruicalia, & culcitra, quas vëto implētes, & linteaminibus vestientes, facile sternunt pro lecto.

∴ ¶ Qui maculas è vestibus aboleri cupit, amphoram accipiat fictilē subter duobus aut tribus emissarijs siue foraminibus insignitam, cineris palmitum vitis aut salicis sextarios quatuor aut sex iniice, desuper aquæ libris. 23. infundes, ita vt aqua per inferiorem fictilis sedem stillatim fluat: cui misceto aceti libram vnā, aceti inquam albi & salis non tritipugillum vnum, & bouini fellis semissem, & omnia quæ hoc liquore laueris erunt emaculata.

¶ Si verò id quod mundare curas, sericum (quod damasco vulgò vocatur) sit & album, loco aceti, album vinum aquæ predictæ misce sine felle.

¶ Si autem macula picea sit, veterem caseum mandito, quo locum fricato probè: post verò illa aqua abluito.

¶ Vestium velpileorum pingue, si pane feruente fricabis, aufertur.

¶ Si ex panno rubro maculam detegere vis, lotio humano lauabis, post aqua pura communi.

¶ Si ex auro textis vestibus, quibus ecclesiæ passim vtuntur maculas adimere velis, lotio humano non recēti, sed per dies aliquot seruato, locum lauabis vehementer, & panno melle vncto illinies, post spatium verò vnius horæ aqua modicè calfacta, & saponem locum abluito, & in pristinum nitorem reduces.

∴ ¶ Qui maculas è panno, aut bombyce euellere cupit: decoquat metre. tastres aquæ cum cinere excribrato, & felle bouino, in ipsoque feruoris initio demittat & vnciam aluminis, & totidē tartari vini albi, & dū eluere maculas velis, lotionem hac efficies.

∴ ¶ Si vini macula panno lineo infederit, eam tepida aqua & saponem lauato, aut omphacio: antè verò quàm linteum siccetur sulphuris fumo locum suffumiga.

∴ ¶ Atramenti labes è linteo macula infecto sic eluitur: melle puro maculam vnge, & Solis radijs paululū expone, postverò succo limonū abluēs.

∴ ¶ Si cæram sericeis vestibus impactam auferre vis: igni admoueto & cultello sensim corrades, postverò panno nigro oleo amygdalarum amararum tincto locum deterge.

¶ Ad tapetes emundandos, fume aluminis libram semissem optimè puluerati, & in libris sexdecim lotij merge, igni exponito, vt modicè ferueat, deinde libræ tartari semissem accipe, quib⁹ salis pugillos duos misce, simul contunde, in papyro inuolue, & igni prunis ve mandato, & formam vnā accipiunt, optimè combusta iterum contunde, & puluerem cū lotio prædicto misceto optime agitando, deinde quiescere permittito: postea verò panno rubro hoc prædicto liquore madefacto absterges, cum parietibus pendent, postverò plicatos in arctum locum inter tabulas scilicet reponas,

per naturalis diei interstitiū, vltimò
ficcaripermittes, & quod cupis iam
eris adeptus. I dem efficies albo vino
insperfo, & plicatos per aliquod die-
rum spatium remittendo, & hoc ite-
rum vini munus tribuendo.

∴ ¶ Vt arma si tu non obducantur
reciperamenta plumbi, & pone ea
in oleo per dies nouē ad Solem &
aërem, & cum hoc line arma.

¶ Si parietes cupis nouo & admi-
rando modode albare, chartam per-
gamenam albam in minutissima fru-
stula diffecato, in aqua deinde duos
dies macerato, ad ignē postea admo-
uendo donec gluten fiat, parietem de-
inde spongia perunge: cum demum
siccum fuerit, saxo quodam leui leui-
gato.

∴ ¶ Vt imagines & quibus insidēt
tabernacula aurea, aut quouis alio co-
lore depicta optimè abstergas: aquā
in fictile calfactā infundito, cui mis-
ce saponem album petreum rasum,
semper versus vnam partem ligni a-
gitando, saponis tantum immitte, vt

pultis imaginem præ se ferat, post vero adde oui vitellum, & cinnabares momentum contusum in orbem semperducendo: quo peracto puluerem excute imaginis aut tabulæ, & eo inūge linimento qua parte sordities est propria manu, & per dici spacium sic dimittes, post verò spongia lauabis a qua perfusa, dein panno leniter susq; deque frictione agitādo, reprobè excicata, mel candidum & aquam gummi maceratam sūme, et ppria manu à superiori sede ad infimam madefacies. Sunt qui dicūt cinnabarum nō esse miscendum, vt pote corruptio- nis auctorem. Vbi autem color purpureus, siue azurus fuerit, spōgia sensim locum pertractabis.

... ¶ Depictam imaginem si velis renouare, facereq; illustriorem, misce cum albugine vnus oui albū vinus, et panno laneo vnge tabulam.

... ¶ Calcei coturni ve nitorem pristinum adipiscuntur, si saliuaper noctē eos fricueris, post verò charta terbinthina madefacta suffumigato,

fume mane panno laneo nimis abstergito.

.. ¶ Si calcei in uersa pelle aut corio versus partem carneam fiant, sic eos nigerrimos reddes: excusso prius puluere, post aqua humefacies in qua sit maceratū chalcantū post ficcitatē lenito oleo modico panno laneo.

.. ¶ Scabiem nihilo melius pelli quam hoc vnguento expertus sum. Olei & succi mali aurangij aequales partes sumito, quibus salis aliquantum adde, atque sulfuris & butyri, omnia liquefiāt; quibus aliquantulum calidis, perunge corpus cum discedis cubitum.

.. ¶ Fusiles imagines cuiuscunque coloris effinguntur, a lumine liquefacto cum colore, qui tibi placuerit, illudq; postea in matricem infundito, donec dure scat.

.. ¶ Si velis monetam aliquam vel parmam auream vel argenteam in breuiorem figuram redigere, monetam oleo prius perunge: deinde circumcirca papyrum vel pargamenam

F 5

*ing. Ixo
scabie*

chartam impone, ne effluat gluten quod supermonetam iniicias. Illud vero glutem cum aruerit, contrahitur, omni figura remanente. Deinde autem si adhuc breuiorem figuram velis quod in moneta fecisti, idem inglutine arido facies, ceram recentem superinfundendo.

∴ ¶ Luteam imaginem sic, ærea ut appareat efficies. Ex charta pergamenæ vel ex chirothecæ corio minutatim conciso, glutem efficies, sinopiâ atrâ immiscendo glutini, quibus imaginem perline. Hæc postquam exiccata fuerint, iterum perungi debent pictorû glutine, deinde leuiter aspergere tinctum auri pigmentum.

¶ Ut vitreâ fenestrâ cõfingas ex papyro: papyrû sume in officina qua cuditur, quæ papyrû glutine corio careat. Terebintynæ partes sex sumito, masticis verò duas, mixta liquefiant quo papyro extensa eam inunge.

¶ Ut vitriariam dilucidam facias: chartam pergamenam hedynam summe, quæ sine calce fuerit præparata:

hāc subtiliter rade donec satis sit pel-
lucida & tenuis, de inde in vas ali-
quod illam demitte aqua plenum, ita
vt pellis cooperta maneat, in vas il-
lud paululum iniice mellis ad ignem
despumati, ouorumq; octo albumi-
na, omnia q; cū pelle reuolue intus,
postea antequā arescat, illam ada-
pta lignis quibus est permāsura, cum
verò aruerit, quæ volueris depinge,
postea pictoris vernice perūge.

¶ Vitriariam papyracam sic imita-
ueris: eme asie pictorum vernicem,
quæ in aqua, quantum scutella capi-
at, ferueat, donec euanescat aqua, mo-
ueaturq; assidue. Dū autem fuerit
semicoctum, vitrū venetritum ini-
ce quo bitumine vnge papyrum. Po-
teris autem papyrū depingere antea,
vt verior appareat imitatio.

∴ ¶ Vitrum sic de aurabis, album
vnius oui in scutella subige, quo suba-
cto reiectaq; spuma, cū eo quod sub-
sidet vitrum deline, & ficari permit-
te, dein vero animæ halitu fouebis:
post aurum foliatum superpone: vlti-
mo verò his actis vernice pictorum

*Similitudo
Porcellane*

*Primum
de auratu*

ma defacies, & Solis radijs expone. Loco albuminis aliqui saluam ieiuni hominis collocant.

¶ Vt ferrum graphice depingere possis: Cinnabarum, Dioscoridi minion, terito lapide pictorum, quo super ferrum, pro arbitrio, vtitor, quod postquam siccitatē induat, aquam argentariorum inspergito per trium horarum interstitium, loco munito ne fluat aqua.

∴ ¶ Ad lignea vel fictilia conglutinanda, sume casei annosi rasuras, quas aqua calida mice inde cū calceuiua cōmolito nimium, & eo vtitor.

∴ ¶ Ad fistulas fontanas cōbituminandas: recipe calcis partes. 6. pulueris latericei. 4. schoriæ ferrariæ . 4. item stupas nimium cōtritas & confissas, quæ omnia in oleo cōmassato mixtū, loca verò cōbituminanda prius oleo lineo circū vngito, & bitumen hoc apponito. Quod si tenacius bitumen desideras, præsertim ad loca quibus aqua sursum micat, & sese exerit superius, massæ adde ma-

*Bitumen
pro fistulis
fontium*

ficiuñciastres. Cum autem aqua per fistulas recens bituminatas emerferit, sensim paulatimque id ages, ne aquæ violentia rumpat bituminata. ∴ ¶ Lignum quodcūque fixum in oleo, nigrescit, aut in atramento sutoris. At coctum in lixiuio & lotio atque alumine rubescit.

¶ Fasces è quocūque ligno hoc modo facies: stolonem quernum à vertice ad imum diuides in plurima frustra, velut duodecim, pluraue, inde ficcetur in furno duobus tribusue diebus, excluso itaque humido aqueo, cum remaneat quod pingue est, ardet vt teda.

∴ ¶ Modus efficiēdi luminarias quæ diuersi coloris apparent.

Accipies mala aurangia, & circa pedem vniuscuiusque efficies circulum non maiorem quàm qui sufficiat ad digitum vnum intus mittendum, vt possis facile medullam mali aurangij omnem amouere, ita vt solum corium fermè transparens remaneat: ita tamen vt superiori in parte fora-

men paruulum fit, per quod lumen possit respirare: tunc lumen accēdes, coriumque malæ aurangia super impones: fit enim tunc vt lumē eius coloris appareat, qui in corio malæ aurangia super impositæ reperitur. Idemque in quamplurimis effici potest experimentum.

*Preparatio
Veratri*

∴ ¶ Veratrum, vt purius & efficacius sit, cuniculi vrina misceatur cum lacte simul tithymali, quam esulam siue lactariam aut lactucā caprinam dicimus.

∴ ¶ Vt stannū argenti colorem nitidissimum subeat: argentum viuū petia deligato, & stanno ab alio detrimento purgato, petia illa argento imbuta si fricueris, quod cupis efficies, & finitorem in maiorem temporis tractum insidere stanno cupis, post laneo panno vetustate confecto & tonso mundato.

∴ ¶ Puluis qui esculēti vicē obeat, vbi fames vrget, bouinā camelināve carnem sumito, & medio quopiam modo decoquatur, in frusta deinde

ficā, ita vt frustra subriles lamīnas emulētur, tegulis imposito, ita vt minimē se cōtingant, in camino exiccarī finito (sic tamen vt fumum nō contrahant) donec in puluerem redigi possint, & libris decem carnis, aut pulueris vnciam salis, & semiunciam garyophyllorum misce & cinnamomi quartam portionem, crociq̃ue pōdus ad cinnamomum, omnia exactē accurateq̃ue & trita & mixta, & puluis hic aqua vinōue, aut iure mixtus optimum præbet alimentum, et tecū ferre potes quolibet iueris tutō.

¶ Vt mulæ equiq̃ue faginati breui spacio sint, iusquiami radicem saccullo inijce, quam frumento triticeo coquito, quo frumento pugillo duntaxat hordei mixto, id cōsequutus eris. Alij testudinem cum tritico loco radicis decoquunt.

¶ Copta sic fiet, oua numero octo in fictili vitreato agita anisi & salis momento mixto, sesami seminis portionem duplam ad anisum, sacchari optimi libram vnam, simul agitētur

cum aquæ naphe vncijs duabus, farina verò triticea (quam Hispanæ candeal) pugillis sex, sensim miscebis post super lagana immitte, & cesim in frustra diuide insperso saccharo, quonitoré contrahat, in camino aut æneo vase subdito, igne excoquatur.

¶ Vt aqua potui absque putredinis noxa grata in mari seruari possit: fictile aut ligneū vas para nouum & nimis lotum aqua munda, postea id aceto fiet albo, quo peracto masticis & thuris fumo imbues fictilis ore subuerso horæ spatiū, aquam vltimo potui destinatam infundes, & masticis & thuris singulorum puluerati vnciam iniice, eryngis radicem & plumbi frustum calculorumque alborum fluminum, cum arenę portione pugillos aliquot pro aquæ mensura: vas istamen orificium absque opereculo quopiam semper erit, vt aëris liber sit additus.

Pli. li. 24. ¶ Nitrosæ aut amaræ aquæ, polenta adiecta mitigantur, vt intra duas horas bibi possit.

ca. 18. de li.
1. cap. 22.

¶ Si

¶ Si verò aqua non sit bona, neque potabilis, sed morbosa, coquatur donec decima ipsius pars infumatur, deinde refrigeretur, atque ita innoxia erit. Sicenim & marina aqua cocta dulcis redditur. Lauri folia emendat aquam corruptam, & reddunt eam bene olentem.

... ¶ Aquam lutulentam, si alium in puluerem redactum, aut amygdalæ grosso modo contusæ, iniiciatur, purâ reddi, experimēto deprehēdimus.

... ¶ Ad cognitionem bonarum aquarum, non quod quidam opinantur conducit ponderatio & libratio earum, quæ licet nonnunquam verum probet, ratione terrestrium puluerum aquis commixtorum, sæpius tamen fallit. Quare præstantior notitia & dijudicatio earum, fit per Solem seu per ignem. Sume ergo tibi duo eiusdem telæ, & lini, æqualia mensura & pondere linteamina, & eodem momento temporis hunc hac aqua, & illud illa madefacito, quæ soli ficcāda apponito, et quod prius

G

*aqua marina cocta
dulcis redditur*

*Modus di
cendi
aquam sobriam
agnoscere*

So ficcum apparuerit, aquam subtiliorē demonstrabit. Ad hęc eiusdem panis duo frusta igne torreto, ea singulari aqua singula immittito, et quod ante aquam ebiberit, eam indicabit salubriorem. Præterea singulatim in duobus cacabis eas aquas duas decoquito, & que pauciores spumas generat præstantior est. Salamandriæ signum bonarum aquarum est. In aqua non sunt animalia venenosa.

DE VINO.

Caput. 8.

HOC in capite quædam de vinis factitijs dicenda sunt. Non vt imposturas inde addiscant homines auari, sed ea quæ prodesse (sine fraude) aliquando possint.

Arnaldus de .iij. Modus faciendi vinum raspatium. Reseruentur vuæ & contentantur vnâ cum raspatijs suis, & im-

Arnaldus de .iij.
v. illa noua.

mittatur vas cum musto, contrahet autem mustum illud & succo raspatorum. Vel quod melius est, racemis integris bene maturis dolia implēt, & vinum vetus super infundunt: & quotiescunq̃ue vinum, inde hauserint, rursus implent.

∴ ¶ Vinum passulatum, quod melitum vocatur, fit passulis in vino vel musto decoctis, donec dulcescat, quod mox in vase conditur: & passulæ contusæ in idem coniiciuntur. Subsidunt autem illæ in fæces, vel passulis cum cinnamomo decoctis in musto non multo, quod deinde reliquo musto effunditur.

∴ ¶ Vinum ad conseruationem iuuentutis sic fiet: Immitte in sacculo lineo species non tritas, sed particulatim scissas, ita quod substantia specierum sit in sacculo vaga, & ponatur in vino, ore vasis diligenter obstructo.

∴ ¶ Vinum senescentium, hyemali tempore vtile. Recipe spicæ cinnamomi, carpobalsami, xilobalsami,

zinziberis, galangæ calamí armacis,
afari, myrtillorum, ana drachmam.
Mastices drachmas duas glycyrrhizę,
semiũciam, sacchari pro arbitrio:
pone omnia infacculo longo, &
sacculum in colatorio, & toties co-
lando, donec vis specierum tota in
vinum transferit, quod per gustum
cognoscetur. Ad idem. Recipe zen-
ziberis drachmas duas, cinnamomi
semiunciam garycphyllorum drach-
mam, vini albi mensuras tres, mellis
vnciam, sacchari albi semilibram:
fiat clareta.

*Pinum pro
sensibus.*
Hermo. li.
s. c. de vua.

Arnaldus.

∴ ¶ Vinũ cui datur omnis sapor et
odor in momento, est res curiosa, &
utilis. Herbæ, femina, aut aromata
quæuis infundantur in aquam arden-
tem per horas viginti quatuor, sic vis
illorum extrahetur. Tum aquæ mo-
dicum sic imbutæ, vino bibendo mi-
scebitur.

¶ Vinum adulteratum quomodo
dignoscatur. Facile est omnia vina
adulterata metallicis dignoscere: nā
in calice horis relictæ .24. fundum

ob grauitatem petente metallico, uina sunt instar vappę colore relicto.

¶ Quomodo mustum statim in uinum ueniat, in metretam musti hemina nam aceti dulcescentis conijce, & post triduum purum erit.

∴ ¶ Si uinum per saporē vasorum vel uuarum fuerit corruptum, aqua ardente infusa restituitur. I dem efficias folijs lauri, in uase iniectis.

∴ ¶ Ad uina perturbata reficienda: Oua duo vel plura, si rubrum sit uinum, cum luteo, Si album, è candido solum, lapidum fluminis puluerizatorum partes tres, salis tenuissimè tripartes duas, misce per tres dies quin quies aut etiam frequentius, diebus singulis agitando, sed prius in uas purum transtulisse ipsum opus est: hoc ad uina perturbata reficienda, si quid spei relicto est, conducit. Melius etiam sit, si mellis quantum salis addatur: hæc enim tria, mel, oua sal, omnes purgant liquores: lapis autem ad trahendum infra plurimum iuuat.

∴ ¶ Dum acidum, vel putridū red

G 3

Dio. Vticē
fis li. 6. c. 15

Cardanus

*Modus Ad
ulterandi
uinum*

*ut vinum
Putridum
Restituatur
in suo odore*

ditur merū, immittito mala linaceo filo, ita vt inter malum & malum interponas folia lauri, mala autem crebris cultri ictibus diuisa respersa sint garyophyllis, quæ omnia intra cupas hæc collocato cadibus obturatis, & pus vini ad mala transfiliet, & tūc vinum erit perfectum, cū male oleant mala.

Pli.lib.19.
ca.8.

¶ Cum brassica corrumpatur in dolio, vini sapor odore betæ folijs demersis restituitur.

Lib.8.c.32

¶ Vinum facies acetum hoc modo, Betæ radicem tusam in vinum iniice & post horas tres acetum erit (Dionisio V ticensi,) sed si integrum restituere velis, brassicæ radicem immitte.

Dio.lib.8.
cap.33.

¶ Acetum sine vino facies hoc modo, Persica mollia ac delicata in dolium mittito, & ordeum tostum ingerito, ac per diem computrescere finito, deinde excolatis vtitor. Similiter, ficus veteres, & ordeum torrefactum, & citreorum interna, in dolium mittes, mouebisquediligentius

ac frequētius: et vbi computrefacta,
et liquefacta fuerint, excolatis vte. P li. li. 21.
cap. 14
ris. Ad idem. Vasa mellaria aut fa-
uos lauari aqua præcipiunt: hac de-
cocta, fieri saluberrimum acetum
aiunt.

¶ Probabis acetum an aquam habe-
at: hoc modo. Nitrum in acetū mit-
tito, et si velut effervesceus intumue-
rit, aquam ipsum habere iudicato.
... ¶ Probabis vinum vel mustū an
aquam habeāthiis modis. Si linteum
vino aquæ mixto imponatur, promi-
neatque extra vrceum, aqua è vase to-
ta ascendit per linteum, syncerumq;
relinquit in calice vinum. Alij cale-
faciunt vinum, et in ollam nouam
mittunt, atque sub dio exponunt. Si
igitur aquam habeat, transmutatur in
acetum. Alij calci viuæ vinum inijci-
unt, et si quidem habuerit aquam, cal-
cem diffundit. Si vero purum est, cal-
cem conglutinabit. Alij in sartagine
oleum feruens habentem, vinum
defundunt, et si aquam habet, strepi-
tus bullas excitantes resiliunt. Alij

experi mētum faciūt cum pruna qua-
 dam: nam immersa in vino, si purum
 est, non strepitat. Quidam spōgiam
 nouam oleo imbutā osculo vasis ob-
 dunt & intorquent: & si aquam ha-
 bet, per spongiā permanabit. Eo-
 dem experimento etiam in oleo di-
 gnoscēs. Hederae mira poditur natu-
 ra ad experienda vina (vt Plinius tes-
 tatur) si vas fiat ex ligno eius, vina
 transfluere, ac remanere aquam, si
 qua fuerit mixta. Quidā malū vel o-
 uū in vas iniiciunt, melius autē pira
 syluestria, alij locustam, alij cicadam,
 & siquidem innatauerint, hæc, pu-
 rum est vinum: si verò merguntur,
 aquam habet.

Rueli^o li. i.
 cap. 143.

¶ Vt multo vini potu quis non ine-
 brietur: Pulmonem caprinū assūm,
 aut amygdalas amaras, aut brassicam,
 vel cepam, crudam, aut panem in a-
 qua maceratum ieiunus comedat.

Dio, lib. 7.
 cap. 32.

Rueli^o li. i.
 cap. 143.

¶ Vini vsum tollentia. Humorem
 tenuē qui de sarmentis post cæsura
 defluit, colligito, & vinoso ignoran-
 ti inter pocula bibēdum exhibeto.

¶ Vt ebrij rursus sobrij fiant: So- R uclij. li. 1
cap. 143.
Dio. libr. 7
cap. 33.
brios reddit ebriosos acetum acerua-
tim haustum, & brassica comesta, &
dulciaria ex melle ac placenta. Pro-
dest etiam genitalia aqua frigida la-
uare. Qui plura vinorum genera fa-
ctitia, eorumque compositiones &
vires desiderat, Dioscoridem adeat,
& Arnaldum de Villa noua.

C O S M E

T I C A Q V Æ-

dam,

Caput. 9.

INDIGNVM no-
bis visum fuit, nedicam
inhumanum, cum multa
dixerimus ad elegantiam
& industriam virorum, nihil admi-
scere quod ad solas foeminas etiam
spectaret. Contuli igitur in hunc lo-
cum (vt foeminas etiam demererer)
quæ ad ornatum mulierum perti-

neant. Nec mihi vitio vertat aliquis, hæc luxurię irritamenta appellando, quod fœminis ostendam, quod ipsæ fortassis ignorauerant. Nam ego cōtra hæc facio, vt & nimis pecuniarū infumant in re necessario alioqui peragenda, & decentius & sine fœtidis condimentis maritis suis placeāt ornata.

*ad soana
hum faciei
mulierum*
¶ Vinum vtile ad ornatum mulierum, quod cutim albam, subtilem, puram & coloratiorem reddit, sic fiet. Zinziber & cinnamomum pone in vino, & destilla admodum aquæ rosacæ.

*ad alban
dam*
¶ Ad faciei nitorem. Recipe, florū fabarum, amygdalarum amararum, persici foliorum sig. vncias. 3. lactis caprini, quantum aliorum omnium, destillatis adde. 6. ouorum elixorum albumina, quæ misceri agitariq̃ue cū aqua destillata oportet: mox iterum destillato atque camphuræ drachmas duas admisceto.

ad maculas
¶ Aqua ad lentigines, omnem scabritiem & maculas faciei: Tartari

ad albedinem vsque cremati libra,
mastice, tragacanthæ, vtriusque se-
miuncia. Camphuræ drachmæ sex,
albumina ouorum quatuor, trita mi-
xtaque in aqua rosacea distillantur.

¶ Aqua ad rugas & maculas faciei
tollendas, & cutim clarificandam:

Albumina ouorum in aqua cocto-
rum adduriciem, remotis vitellis in
mortario conteres, & in alembico
aut alio vase vitreo distillabis, vsus est
vt per tres vel quatuor dies facies quo-
tidie ter illinantur.

∴ ¶ Pannum qui gigni solet in fa-
cie, auferre potest sinapi tritum cum
aliquantulo mellis in vnguenti for-
mam: albuginem insuper oui recen-
tis immisce, nec non limoniorum
duorum succum: hoc igitur medica-
mentodum cubitum concesseris, per-
unge locum vnde pannus inhæret.
Atque adeo si omnia hæc pice liqui-
da miscueris, commodius erit medi-
camentum.

∴ ¶ Aqua vtilissima, ad tollendum
omnes molestias in facie nascentes.

*aqua
pro facie*

*ing. Pro
Pannum
faciei*

*Alia ad
eandem
Rem.*

Florem farinę frumenti subigito cū sextario lactis caprini, inde panem in furno leniter coquito, et extrahito antequā nimium coctus sit: huius panis medullam per minuta frustula diuisam, et in alia recenti lacte capri no infusam, per sex horas relinquito.

Admiscebis aquam è duodecim albu minibus ouorum cum spongia factā, calcis de putaminibus ouorum vñcia, camphoræ aluminis, corallij albi, singu. drachmas duas. Omnia hæc trita cum liquidis misceantur, et in alembico vitreo distillantur. Ad idē non distillata: Duodecim limones, singulos in quatuor partes diuisos, in vino albo pone hoc liquore vteris.

¶ Aqua, vt facies et reliquæ corporis partes pulchram speciem retineat. Aquæ vitæ vñciæ duę, aquæ florū fabarū, rosaceæ vtriusque vñcias. 4. nymphææ vñcias. 6. mixtis omnibus adijce tragacanthæ albissimæ drachmam, per sex dies in solatam hanc aquam colabis linteo puro: vsus eius est mane.

Alia.

¶ Vt facies clara fiat, oua gallinæ re-
centia sine corticibus duodenā cinna-
momi vnciā, lactis asinini lib. Aqua
inde per alembicum detracta ablue
faciem.

Alia

∴ ¶ Aqua, ad dealbandos dentes:
Salis purgati & contusi libra, alumi-
nis glacialis vnciā, distillantur in ale-
bico. Huius aquæ vnciam misce cum
vnciā plantaginis: & intincta lana
xylina, dentes perfrica, eruntque ni-
tidissimi.

*Aqua pro
diti bus deal-
bantis*

∴ ¶ Ad cōfirmandos, simul & emū-
dandos dentes: recipe I ofre albi, san-
guinis draci, mastice, thuris, ana por-
tiones, corali rubri duplam portio-
nem, sacchari albi vnciam semis, item
cinnamomi, garryophyllorū, brasili-
lis, ana triens nummi: testæ figulinæ
fracturas commolito quantum pars
cuiuslibet specie, & omnia simul iū-
cta excribrato & in tenuissimū pul-
uerē redigito, quo cōfricabis dentes.

*Aqua pro
emū cōfric-
tione*

∴ ¶ Apium, cū multa tamen sint
odoriōra, emendatū quid aliud o-
ris foetorem.

Pli. lib. 20.
cap. 6.

*Pro fetore
oxy*

*Pro fœore
oris*

Seçtio. I.
Proble. 8.
& 39.

∴ ¶ Anisum, oris halitū iucūdiore
facit, fœtoremque tollit manducatū
matutinis.

∴ ¶ Contra stuporem dentium va-
lent casei cortex, aut semina mali co-
tonei, aut portulacę folię: causam red-
dit Aristot.

¶ Capillos & barbam ex canis ni-
gros facies, folijs ficus in puluerem
redactis, cum oleo humilis mali.

¶ Vt capilli longi & flauī ac splen-
didi fiant, & facies elegantior: Lar-
di quantum volueris radendo, quam
minutissimè concidens deinde in pi-
la marmorea contundes, cuius in a-
lembico distillati liquorem album
colliges, quo pilos vnges.

∴ ¶ Furfures ad abluendas manus:
recipe semodium furfurum in quo-
dam linteolo, eos ablue donec ex eis
aqua prodeat clara, postea vero im-
mitte eos in ollam quę non sit sca-
bra nec aspera, inijceque intus aceti
lib. duas, et ferueat vsq; dum maneāt
sicci: postea à foco dimoue, sexque o-
ua in eos immitte, & mellis scutel.

*ad dūgroa
dō capillos*

*Pro Capillos
reuerendos*

*Pro fœore
pro cohom
gramm*

lam vnam, & misce in igne & eos
moue vsquedum siccentur: deinde
pone ad solem, & subdio donec sic-
centur.

∴ ¶ Ad omnem labem et nigrorē
è manibus auferendum: succus limo-
niorum conducit cum aliquantulū
salis communis, et postquā illud
exiccatum in manibus fuerit, aqua
communi laua.

*ad solem
lam nigrē
diminui ex
manibus*

V A R I A E

R E S A D S C R I - b e n d u m .

Caput. 10.

N T E non fuisse char-
tarū vsum, in palmarum
que folijs primò scriptita-
tum: deinde quarundam
arborum libris: postea publica monu-
menta plumbeis voluminibus, mox
& priuata linteis confici cæpta, aut

*plin. lib. 13.
ca. 11.*

cæris multi sunt qui prodāt autores. Sed ante chartas papyraceas inuentas, & post illarum inuentionē, semper curæ fuit hominibus alios secretiores modos inueniendi ad scribendum. Antiquorum igitur huiusmodi aliquos, et simul à nobis expertos modos scribendi, hunc in locum contuli.

*Modus Dædæ
scribendi
secretæ*

Sueto. trā.
in vita Iulij
Cæsar. c.
56. Idem
in vita Octa.
Cæsar.
Angust. ca.
83.

∴ ¶ Qui occultè cum absentibus negotia tractabant, utebantur modo quodam scripturarum (quas nos cifras appellamus) in quo omnes ferme variant. Alij enim tum improprij secretis quæ occulta esse volebant, tum in his quæ alijs communicabant, utebantur ordine quodam alphabetico transmutato, ita vt quæ tam, aut secundam elementorum litterā pro prima assignauerint. D. efficiunt. A. & , E. pro B. sicq; omnes literas consequenter immutabāt. Alij priores Arithmeticæ artis numeros pro vocalibus vsurpabāt. Alij pro vocalibus quascunque literas accipiebant, dummodo certis notis essent

sent insignitæ: uti. q. verbi gratia, apud illos si vnica paruula lignea re-
cta vel curua esset assignata A, sona-
bat, si duabus E. & si eadem vel alia
litera tribus notaretur I. si quatuor
O, si quinque, V, vocalem demon-
strabat. Alij dictiones transmutabāt
ut, vs li si. pro filius assignantes. Erāt
qui duos surculos teretes pari magni-
tudine haberent: circum hunc lorum
longum papyrumve plicabant, ita ut
ore cohærent: literas deinde super
scribebant. In alio eodem modo ap-
pareret, quod in altero quouis fieri
non posset. Alij verò dictionibus li-
terarum loco utebantur: orationesq;
efficiebant, quarum si primæ dictio-
num litetæ considerarentur, diuer-
sum quid ab orationibus sonarent.
Cæterum cū hoc modo quisque
pro libito possit cifras diuersas con-
stituere, de his non curabo: Solum-
modò methodum qua quis occultè
suum animū alteri manifestare que-
at, declarabo.

Ioachim.
Idem Ioa.

Trithemi
in Polygra-
phia.

¶ Propositum autem fiet si duas

H

papyros æquales constituas, diuersis partibus fenestratas, ita vt foramina seu fenestræ vnus alteri correspondeant, ac crucis vnus quæ in literarum frontispitio apparet, alterius nõ sit dissimilis, Tuncque sic literas quas mittere ad aliquem volo, disponam, vt ea parte papyrum quã habeo est fenestrata, quod volo proponam. Neque tamen à sententia totius literæ discedã: sicque fiet vt tota charta aliud sonet, quàm si particulatim consideretur. Sic enim altera fenestrata papyro, quam is habet ad quem literæ mittuntur, quod dictum est facile percipitur.

.. ¶ Noua elementa characterum, aut alphabeticas literas non seruato ordine communi, multi, secretum suum celantes scribunt, sic sibi tantum aut solis amicis suis notitiam scripturæ cognitam fore curantes. Quorum scripta, quantum vis abstrusa, dū non ea constent literis aut figuris numero vel minoribus vel pluribus, quam alphabetum continet, aut dum

non præpostero ordine ad significã-
dũ imponãtur, his regulis palã lecto-
ripatebunt. Curandũ in primis erit
indagatori huius recõditæ cõpositio-
nis, characterum omnium formas si-
bi inde eruere, & quasi è facie singu-
lari singulatim per se cognoscere.

Secundo, dispiciet si cui caracte-
ri semper adiungatur litera vel nota
vna eademque, & certa coniectatio-
ne, primum characterẽ appellabit. q.
sequentemque. u. Quoniam. v. sequi-
tur post q. semper.

Tertio, in dictione trium literarum
in qua sit q. sonat Que. (Hispanas
nanque vernaculæ linguæ voces tã-
tummodo exempli gratia: Hispanis
lectoribus consulentes, aperiemus,
quod si quis ex analogia horum ca-
nonum Latinas, Gallicas, Germani-
cas, aut alias Gentilicias voces scri-
pturæ abstrusæ elucidare velit, per
me liberum esto) Animaduertẽdum
tamen quod in dictione qua ponitur
q. minus quàm tres literas habere nõ
potest. In dictione quatuor litera.

rum, sonat qual, quel. In dictione
quinque literarum, sonat quien, qua-
si, quedo, quede, quita, quite, quito.
In dictione sex literarum, sonat qua-
les, quanto, quando, quiero, quiera,
quiere. Quarto, cum ipsum q. duæ
antecedunt caracteres in vna eadem
dictione sonant, vnũ è quinque ver-
bis scilicet, roque, xaque, loque, faq;
toque. Quam vero sonent vel signi-
ficent harum ex contextu elicies. Si
tres antecedunt caracteres. Sonant
porque, losque, lasque, aunq;. **Quin-**
to, in dictiõe paucorũ characterũ ge-
minata litera erit aut LL, aut RR,
aut NN, aut VV, & ex vocalibus
EE, aut OO, aut II, quæ si ponã-
tur in initio dictionis erunt LL, vt
llaue, lleuo, lleua, aut VV, vt
Vuestra, in medio verò erunt eadẽ
vel ceteræ, vt Allegar, rallo, gallo,
tollo, sollo, creer, leer, honrra, loor,
fennor, anno, dum nõ super ponitur
virgula sic seño, año. Letijo, regozijo,
hijo. In dictione quatuor literarũ
geminata litera finalis sonat mill.

.. ¶ Si sinistra manu literas scribamus, ita vt nullatenus legi possint, assumpto speculo intus ita rectè representantur, ac si dextera essent insculptæ, nec vlla in legendo est difficultas. Eodè modo legi possunt ea quæ à Typographis componuntur.

.. ¶ Cum aqua scribes hoc modo: Accipe vitriolum Romanum, et gal-
 las ana partes, & impuluiscula redige: & prius hoc puluere papyrum frica, deinde aqua scribe.

.. ¶ Duplicem aquam facies, ad scribendum tantum vnam, alteram ad legendum. Scribe cum aqua vitrioli, & cum legere volueris, madefac ipsam papyrum aqua gallarum, & è vestigio literæ vertentur nigre.

.. ¶ Scriptam cum seuo papyrum denigra postea, radeque seuum, & literæ albe innigra papyro remanebunt.

.. ¶ Qui in nigro campo scribunt characteres albos sic faciunt: nigrant papyrum atramento è fumo piceo et gummi cōfecto, siccata mōq; nigredinē superscribunt cerussa gummata.

*Modus
scribendi
cum aqua*

*aqua ad
scribendum
& Altera ad
legendum*

*ad scribendum cum
atramento
Albo*

¶ Quod aqua forti delineaueris in papyro immixto sale ammoniac, simul ac igni admoueris papyrus, illud quod fuit depictum separatur.

*Citreaque
nisi adronin
Cappas...*

.. ¶ Succo limonij, aut cepæ aut lacte mulieris, aut ficulneæ si scribas, latent literæ & apparent dum igni exponuntur. Idem efficies cum anoxatir, contuso mixtoque aquæ: quia hic succus habet colorem, quem non cernimus donec igne crassescat.

¶ Quæ scripseris seuo seu almidone cinere superimposito leguntur.

*A fac mure
aluminis
inaqua legi...*

¶ Aluminis aqua quæ scribuntur, latent, aquis vero immersa, leguntur.

.. ¶ Vrina, in qua uis parte corporis scribe, & cum aruerint fricando puluere carbonis aut papyro combusta manebunt litere.

.. ¶ Scribe lacte ficulneo immixto croco & postea frica ipsas literas cū aureo foliato. Assumunt enim huiusmodi literæ colorem metalli quo fricatae fuerint.

.. ¶ Vt scribas literas aureas: Accipe gummi Arabicum & vitriolum,

faccharum candidum, crocum, ana
portiones: & scribe cum mistura hac
in quocunque flore aut papyro, aut
vbi volueris, & pone aurum foliatū
supra quando literæ sint siccæ an he-
litu super literas immisso, antequam
ponas aurum, literæ manebūt auratę.
¶ Ad deaurandas imagines: Recipe
sulphur, & gummi, & in aceto for-
ti immittito, ex quo penicillum ma-
defactum duce s per loca deauranda.
Quæ cum exiccata fuerint, tūc appo-
nito aurum foliatum ibidem, & fi-
xum permanebit.

¶ Atramentum nigrum, sic fit: gal-
læ confractæ recentis vncias quatuor
or lachrimę Arabicę, florum cum
corticibus mali punici, singulorum
librę dimidium, octo diebus in .6.
libris aq̃ue macerentur: post decoque
ad tertię partis consumptionem, a-
motoq̃ue ab igne addantur calchan-
ti tenuissimę trīti vncias .3. miscean-
turq̃ue omnia donec frigescat. Et
post dies decem linteo densiore co-
letur ac seruetur.

*Atque munda
ad faciendas
literas dea-
uratas.*

*Atramen-
tum nigrum.*

*Atramentum
Rubrum*

*Modus Scri-
bendi abs-
que atrame-
nto =*

..¶ Ad faciendum atramentum ru-
brum: ter carminum & minium a-
qua ex gūmi facta, & postea scribe.

..¶ Sine atramento scribere pote-
ris, si testam vel ferrum aliquod pla-
num oleo vel seuo leuiter vnixeris, et
ad flammam cādelę admoueris. Qua
fuligine tinge chartam aliquam, &
partem nigram verte ad papyrum in
qua scriprurus es, postea tilo ferreo
vel ligneo superscribito.

..¶ Vngens papyrum tenuiter cum
oleo, postea pice lussumiga vsq; dū
fiat nigra: & si volueris depingere
aliquam figuram, pone hanc papyrū
nigram super albam quam volueris
scribere aut depingere, & super hāc
papyrum nigram pone figuram aut
literam, quam volueris imitari, et cū
aciculæ aut ferri acumine, & per li-
teræ aut lineæ extremitates rei quā
intentas depingere, duc ferrum aut
aciculam ipsam, & pictura manebit
impressa in papyro alba.

..¶ Si atramento extrema alicuius
picturę ex oleo (vt dicunt pictores)

construētæ inungantur: deinde papyrus madefacta superponatur confricando ac manibus papyrum, omnia quæ in tali pictura erant delineata in papyro remanent insculpta.

∴ ¶ Ad tabellas memoriæ, in quibus scriptitare & delere ad rursus scribendum solemus. Recipe ossape dum suis vel hedi, aut arietis, seu cerui, quæ vrito vsque ad incineratam albedinem: inde ea triturato nimium, & hac farina liquefacta salua confricato police tabellas lenes, & graciles, quæ sunt ex buxo, aut malocitreo: post hæc graphio æreo superscribe.

∴ ¶ Membranam, qua possimus scribere & postea delere, sic conficies. Accipe membranam quandam, & infice eam quodam colore luteo, & postquam sicca fuerit, in crusta eam tectorico pictoris ambabus partibus, & fiet.

∴ ¶ Si nitidam papyrum gracilem illinas oleo linaceo, & inde abluas aceto rosaceo, ita prælucidè emicabit, vt provitriaria deseruiat, & ad

H 5

pingendum erit utilis.

∴ ¶ Si membrana, aut papyrus habuerit maculam olei, fricando cum allio vel aceto, poterimus scribere.

∴ ¶ Papyrus oleo seu adipe infecta emaculatur, si vtrinque pulvere ossium adustorum hirci eam consperseris, indeque prælo præsseris. Alij gyphi aut calcis pulvere eam conspergunt, per dies duos prælo pressam retinentes. Cōducunt & ad hanc emaculandam cineres farmentorum, aut palearum fabæ.

∴ ¶ Immittens in atramentum putamina ouorum bene trita, facillimè ficcabitur quod scripseris.

∴ ¶ Quando calamo atramentum Patritio alicui dederis, tinge aliquando in aqua ardenti. Nam atramentū spissum melius ea mistum effluet.

∴ ¶ Si uncias duas pluresve aluminis rochæ, aquæ incoxeris, vsquequo dissoluantur, papyrus aquæ illi immersa, (etiam si pessima sit) non trāsmittet atramentum. Eadem ratione pennas anserum reddit meliores.

*Modus ut libere excicentur
libro*

*Modus
faciendi
papium
optimum*

∴ ¶ Vt directè scribas sinè regula,
habe papyrum quandam atramento
lineatam, & pone subtuseam quam
scripturus es.

∴ ¶ Ad epistolas sigillandas loco cē-
ræ: vti poteris lagano.

∴ ¶ Si lucernæ non longè posita
apponatur matula aquæ plena, recto
radio lucem reddit in fundo vasis, a-
deò vt possis legere chartam.

¶ Lampyrides in sublimatorio con-
iectæ aquam emittunt ex se fuluam
& splendidam prius, deinde viridē
si priorem aquam in vasculum serua-
ueris, illo vasculo pro candelæ vti
poteris.

¶ Lentisci radix vetus, aut lignum sa-
lignū ita ex se lumen emittit in tene-
bris, vt candelæ vicem præstet ad vi-
dendum res propinquas.

¶ Accipiens cristallum, & vermi-
culos noctu lucentes, & omnia te-
rens & diluens cum ouorum albugi-
ne: quod hoc atramēto scripseris, no-
ctē legipotest.

∴ ¶ Quando præ antiquitate literæ

vix apparent, abluito sensim illas aqua cocta in folijs Naute & gummi Arabici, tuncque nigrescente ac elucēte, literę lectori notiora reddētur.

Ioachi.

∴ ¶ Pingue ouum pinguedine hirci aut bouis, atque in acetum pone ad horas. 5. vel. 6. postea extrahæ, cælatum erit quicquid seuum non defenderit: tanta vis aceto inest proxima quæque corrodingi.

Cardanus.

¶ Quidam in ouo scribunt, quęcunque velint intus, hoc modo. Gallas cum alumine tritas aceto subige, inde inscribe hoc liquore quod velis cortici: & siccatum impone muria: vel cera obline ouum, & inscriptis literis stylo vt cera dehiscat, maneant que literæ, in quibus humor imponatur, siccum ouum coquito donec dure scat: inde acri aceto infunde, sice enim literæ fiunt penetrabiles, quas cortice detracto videbis in ouo.

Cardanus.

∴ ¶ Formantur in humano corpore figurę seu literæ hoc modo: in æstuario diuisa summa cute nouacula, inde rimas minio vel cæruleo aut ter

ra coloris quem depingere cupis im-
plebis, & statim ob calorem contra-
cto colore cutis concrefcit in imagi-
nem. Ad idem: Aquæ separationis
auri cantharides toto die naturali im-
mixtas fines: inde calamo tenui seu li-
teras seu formam quam volueris de-
lineabis in cute, sic vtaquæ vestigia
relinquantur, confestim erumpent
vesicæ albæ in locis quos aqua
occupauit. His sponte per-
fractis atq; die vna con-
solidatis, perpetua ci-
catrrix alba suc-
cedet.

F I N I S.

nire

Genrma

HAec pro temporis & ingenij angustia sunt lector benigne quæ tibi obtulimus, plura daturi si quo animo hæc scripsimus, eodem & accipiantur. Sed audio iam susurrones quosdam, qui mihi tantæ obijciant flores quasdam Romanas, id est, deliramenta varia ex quibus meam hæc telam dicunt surripuisse: quibus ego ut satisfacerem, in margine autorum nomina excudenda curavi: quæ autem experientia magistra sum consequutus, punctulis signavi. Benigne itaque suscipe conatus meos, in hoc tantum in lucem editos, ut veritatem aperiremus. Consultò tamen omisi multa, quæ si sensero hæc placuisse, in medium proferre non gravabor, Interim lector optime vale, & his frue-
re.

